

Rauhallista Joulua ja Onnellista Uutta Vuotta
Johannekselaisen lukijoille! t: Lehden tekijät

Johanneksen kirkko kuoripäädystä kuvattuna.

JÄI VAIN NIMI SANKARIN vei voiton pitäjäkirkakilpailussa

Vuoden karjalaisen pitäjäkirkjan valitsi Karjalan Liiton kunniapuheenjohtaja Markku Laukkanen. Ratkaisu julkistettiin Karjalaisilla kirjamarkkinoilla marraskuussa.

Poimintoja valinnan perusteista Karjalan Kunnaat-lehdestä (17.11.2014):

- ★ Johanneksen historiateos on painavaa luettavaa niin sisällöltään kuin konkreettisesti.
- ★ Kirjassa tuodaan esille uutta tutkimustietoa, jota edellisessä Johanneksen historiateoksessa ole ollut esillä. Se on tarkka kuvaus Johanneksen pitäjän siviiliväestön vaiheista, mutta myös erinomainen kuvaus armeijan joukkojen etenemisestä sotarintamalla.
- ★ Erityistä arvoa kirjalle tuo toisen maailmansodan ajanjakson lisäksi luku 'Kahtia jakautunut kansa', jossa tuodaan esille karjalaisissa historiateoksissa harvemmin esillä ollutta sisällissodan aikaa. Vaiettu aihe on karmeudestaan huolimatta tärkeää luettavaa ja julkistamisen arvoista lähihistoriaa.
- ★ Teos on aarreaitta jälkipolville ja kulttuuriteko Suomelle. Se piirtää tarkasti Johanneksen pitäjän ja Karjalan heimon vaiheet kohtalokkaina vuosina.

Markku Laukkanen luovutti Pirkko Kanervolle kunniakirjan, Helge Toivonen edusti Johannes-Seuraa.

”Oi kallis Suomenmaa”

Sunnuntaina 30.11. 2014 tuli kuluneeksi 75 vuotta talvisodan syttymisestä. Joukko suomalaisia vietti muistohetkeä juuri tapahtumapaikalla. Rajajoella neuvostojoukot ylittivät Suomen rajan jo aamuhämärässä.

Tänä vuonna tuon päivän aamu Kannaksella oli samanlainen kuin sodan alkaessa 1939. Pilvistä, heikko tuuli, lämpötila +/-0. Nyt kuitenkin maisema oli rauhallinen, raskas sota oli vain ajatuksissamme mukana. Taivas ei leiskunut tykkien putkivalkeista eivätkä kranaatit viheltäneet ylitsemme, rajanpinnan kylät eivät palaneet. Tienoota valaisivat vain sytyttämämme nuotiot. Rauhaa turvasivat myös paikalle ilmestyneet poliisit, jotka eivät kuitenkaan millään tavalla häirinneet meidän tilaisuuttamme.

Johanneksen Vaahtolassa muistelimme illan hämärässä puolestaan sieltä lähtemään joutuneita evakoita sekä Karjalaan jääneitä vainajiamme hautausmaan muistomerkillä. Muistomerkille laskimme käyntimme yhteydessä havuseppeleen.

Sodan karu todellisuus oli läsnä vielä Summan kenttähautausmaalla, jonne myös laskimme havuseppeleen. Suomalaisia sankarivainajia kunnioitimme seppeleen tekstillä; ”jokainen kukka itseensä kätkee talvisen sankarin sielun”. Summassa tapasimme myös huomattavan suuren venäläisten nuorten ryhmän, joiden matkan tarkoitus oli sama kuin meillä, talvisota. Heidän johtajansa kertoi ryhmän viimeisenä kohteena olevan suomalaisten kenttähautausmaan.

”Ei toista kalliimpaa voi maailmasta löytää
kuin tämä köyhä kotimaa
jonka kauniiks’ on kasvatellut taattojemme työ”

– Leena Hakala –

Vaahtolan kyläläisiä muistaen; ”Kansan, joka tahtoo elää, tulee tuntee menneisyytensä ja rakastaa sitä.” Kuva: Raimo Heikkonen →

Rajajoki 30.11.2014 klo 6.57. ”Ja katso kansani, katso heihin, he seisovat rajalla pystyin päin. Monet heistä jo kaatuivat Karjalan teihin, monet jäätyivät järvelle rynnistäin”.

Kuva: Reijo Lähde

Päätoimittajan kynästä

Itsenäisyyspäivä sodan varjossa

Juuri nähty itsenäisyyspäivän muotinäytös valon ja vallan loisteessa on mahdollisimman kaukana niistä tunnelmista, joissa johannekselaiset viettivät itsenäisyyspäivää 75 vuotta sitten. Sinä päivänä pääosa pitäjän väestä joutui jättämään kotinsa, vähäisin varustuksin ja määränpäästä tuntematta. Paluu kotiseudulle oli useimmille vielä mahdollista, mutta se ei ollut paluuta entiseen. Maa, maailma, asumisen ja elämisen puitteet, ne kaikki olivat muuttuneet. Menetykset olivat muutakin kuin aineellista hyvää.

Sotatoimien alkamisesta ehti kulua vain viikko ja Länsi-Kannaksen alueestakin oli tullut sotatoimialuetta. Rintamalinja pidettiin kahden kuukauden ajan paikallaan, mutta Johanneksen puolella sijainnut Marjapellonmäki oli esimerkkinä taistelujen ankaruudesta. Siviiliväestö oli saatava turvaan, vaikka asiain hoito tuotti paljon inhimillistä kärsimystä. Tästä opista ei kuitenkaan riittävästi opittu, sillä kesällä 1944 tilanteiden nopeus edelleen yllätti eivätkä kirjoituspöytäsuunnitelmat riittäneet asioiden hallintaan. Määränpäästä olivat kyllä paremmin tiedossa kuin itsenäisyyspäivänä 1939.

Lehtemme on saatu erikoinen kuvaotos – kuva Rajajoelta talvisodan ensimmäisten hetkien tapahtumapaikalta minuutilleen 75 vuotta myöhemmin. Kuvan lisäksi pääsemme välittämään paikalla olleen ryhmän tunteja.

Mietteitä vuoden varrelta

Lehtitoimikunta avasi kesällä kilpakirjoitusteeman koulu-muistoista. Takaraja täyttyi viime kuussa ja iloisesti voi ilmoittaa, että kirjoituksia karttui mukavasti tusinan verran. Toimikunta tutustuu sisältöön lähiviikkoina ja tavoitteena on kertoa tutustumisen tuloksista jo tammikuun lopun kaksoisnumerossa. Muisteluksia riittää ensi vuodelle periaatteessa vaikka joka numeroon.

Taakse jäävän vuoden aikana on lehteen lähetetty tai lehden tekijöiden toimesta löydetty monia uusia aiheita, uusia tiedonpalasia tai uusia muisteluksia. Rohkenen olettaa, että jotain uutta tulee vastaan myös ensi vuonna. Siitä voitte lukijoina ja avustajina tehdä itsekkin edelleen aloitteita tai vaikkapa valmiita juttuja kuvineen. Tehtävämme on rakentaa sekä ylläpitää johannekselaista yhteisöä ystävineen. Tällainen yhteisö on parhaimmillaan monipuolisesti asioita muistava, perinteitä tallentava ja välittävä sekä vahvasti kiinni myös tämän päivän tai tulevien tapahtumien virrassa.

Toivotan kaikille Rauhaisaa Joulun Aikaa

Hannu Rastas

Aineiston toimittaminen

Aineiston toimittamiseen on käytettävissä useita eri vaihtoehtoja. Mieluiten otamme vastaan valmiiksi sähköiseen muotoon tehtyä aineistoa eli sähköpostilla tai levykkeillä toimitettua, mutta kaikki perinteiset menettelytavat ovat edelleen myös käytössä.

Sähköpostin voit lähettää osoitteeseen: hannu.rastas@dlc.fi tai marjatta.haltia@kolumbus.fi. Levykkeet ja paperilla olevan aineiston voit lähettää osoitteella: tai voit toimittaa sen seuran toimistoon Piikkiöön: Johannekselainen, Myllytie 1, 21500 Piikkiö.

Pyydämme toimittamaan aineiston seuraavasti:

Seuraava numero ilmestyy kaksoisnumerona tammi-helmikuun vaihteessa. Aineiston toimittaminen 17.1.2015 mennessä (painopv 29.1.).

Lehti lähtee jakeluun suoraan kirjapainosta. Osa tilaajista saa sen jo painopäivää seuraavana päivänä ja kaikki kotimaan tilaajat viimeistään kolmantena arkipäivänä painopäivän jälkeen. Jos aineiston toimittamisesta on kysyttävää tai ilmenee häiriöitä jakeluaikataulussa, ottakaa yhteyttä lehtitoimikunnan jäseniin.

Lehtitoimikunta

Kuolleita

Leo Karl-Erik Mandell kuoli 29.10.2014 Porvoossa. Hän oli syntynyt 17.7.1929 Turussa. Kaivaten muistavat Raili, Carola, Amanda, Jonathan, Harri sekä muut sukulaiset ja ystävät. Siunattu Porvoon siunauskappelissa 29.11.2014.

Veikko Ilmari Pohjanvirta Johanneksen Rokkalasta kuoli 18.10.2014 Forssassa. Hän oli syntynyt 17.10.1919 Antreassa. Kaipaamaan jäivät tyttäret Anneli, Leena, Paula ja Päivi perheineen. Siunaus toimitettu Forssassa 8.11.2014 (73-vuotishääpäivänä!). Uurna laskettu Messukylään, Kerttu-vaimon viereen 27.11.2014.

Heimo Olavi Ratia kuoli 15.11.2014 Liedossa. Hän oli syntynyt 22.11.1935 Johanneksen Kolmikesälässä. Kiitollisuudella muistavat Anja, Raili, Ritva, Raimo ja Pertti perheineen, muut sukulaiset, ystävät ja Eila sekä Oiva perheineen. Siunaus toimitettu läheisten läsnäollessa.

Veikko Pohjanvirta kuoli Forssassa 18.10. Hän syntyi 17.10.1919 Antreassa, josta perhe muutti 1929 Johannekseen. 17-vuotiaana Veikko liittyi tykistösuojeluskuntaan ja haki varusmiespalvelukseen 1937 Viipuriin Rannikotykistörykmentti 2:een (RT2). Alokasajan hän oli Suomenlinnassa (RT1), sitten tykkikoulutuksessa Koiviston Saarenpään järeällä patterilla, jossa kävi aliupseerikoulun.

1939 Veikko muutti Tampereelle, jossa sai määräyksen johtaa Jalkaväkirykmentti 15 panssaritorjuntajoukkueen tykkiryhmää, ja hän puolusti talvisodassa Mannerheim-linjaa Summassa. Koulutettuaan tykkimiehistöjä hän toimi rintamalla myös Johanneksen suojeluskunnan 1. erillisessä patterissa Turkinsaaressa tulenjohtueessa. Jatkosodassa hän palveli elintarvikevarikoissa mm. Itä-Karjalassa.

Avioliiton Veikko solmi Kangasalla **Kertun** kanssa 1941. Hannulanoppilassa Veikko viljeli mm. kurkkua, joita hevosella vei Tampereelle torille. Antoisat viljelyvuodet päättyivät 1949, 3-tyttärinen perhe muutti Helsinkiin ja 1951 Halikon Vaskiolle. Yritteliäs pariskunta piti kauppaa ja rakensi 1955 oman Vaskion Talouskaupan, ajossa oli 2 taksia. Vaskiolla syntyi 4. tytär, ja 1965 muutettiin takaisin Kangasalle, Längelmäveden rannalle, jossa koti toimi Leppojan täysihoitolana. Viljely jatkui vuokrailla. Veikko hoiti koulu- ja invakyytejä 70-vuotiaaksi. Autoa hän ajoi 93-vuotiaaksi.

Puoliso kuoli 1990, mutta Veikolla oli onni löytää **Eeva**, nuoruudentuttu Karjalasta. 1996 Veikko muutti Eevan kanssa kuopuksen naapurin Forssaan; 2012 hän jäi toistamiseen yksin. Viljelyharrastus jatkui. Vaikka oli viimeisen vuoden pyörätuolissa, hän vielä alkuvuonna kylvi tomaattia ja kurkkua ja koulutti taimet, joiden kasvua sai käydä ihailemassa puutarhassa. Varsinkin viime aikoina Antrean Itikkala nousi muistoissa esille.

Rakas siskomme

Aino Inkeri Löytöläinen

o.s. Sinkkonen

s. 8.7.1932 Johannes
k. 9.10.2014 Kaarina

*Kevyesti kuin perhonen laskeutuu kukkaan,
kevyesti laskeutui Luojan käsi ja pyyhki
pois tuskan.*

Kaipauksella

Kati, Raili ja Valma perheineen

Rakkaamme

Hilkka Keltanen

o.s. Hänninen

s. 1.9.1922 Johannes
k. 24.9.2014 Lahti

Sinua kiitollisuudella muistaen.

*Eila
Siiri ja Hannu
Raili perheineen
Jouko ja Tuulikki*

Herra on minun väkevyyteni ja ylistysvirtteni,
ja Hän tuli minulle pelastajaksi.

Ps. 118:14

Siunaus toimitettu 17.10.2014
Lämmin kiitos osanotosta.

Merkkipäiviä

100 vuotta

100 vuotta täytti ent. autoilija **Lauri Paavolainen**. Hän syntyi Johanneksen Tikkalassa 26.11.1914. Vanhemmat, edesmenneet Alisa ja Anton Paavolainen. 100-vuotisjuhlia vietettiin Ruskolla lasten Marjan, Tapanin ja Tapion, heidän puolisoitten, lastenlastenlasten sekä muiden sukulaisten kanssa.

80 vuotta

Eino Ilmasti
Revonsaaren
Henttolasta
14.10.2014 Kalannissa.

Syntyneitä

16.7.2014 syntyi Yläneellä **Alisa Sointu Sofie Koivisto**, joka kastettiin 13.9. Yläneen kirkossa. Kastetilaisuuden yhteydessä vihittiin avioliittoon Alisan vanhemmat **Hanna-Leena s. Lenkkeri** ja **Mikael Koivisto**.

Hanna-Leenan isä on Hannu Lenkkeri ja isoisa Eino Lenkkeri Johanneksen Suonpäästä.

Väitös

Turun yliopiston kauppa-
korkeakoulussa järjestettiin 7.11.2014 KTM **Joni Salmisen** väitöstilaisuus. Markkinoinnin alaan kuuluvan väitöstyön aiheena olivat alkuvaiheen internet-alustojen ongelmat ja niiden ratkaisumallit sekä

ennakoiva suunnittelu.

Joni Salmisen isovanhemmat Hellä Inkeri Salminen, o.s. Pentti, synt. 1923 Johanneksen Vaahtolassa ja Erkka Salminen Nousiaisista. Vanhemmat Timo ja Helena Salminen.

TAPAHTUMAKALENTERI

Joulukuu

15. Johannes-Seuran joulukahvitilaisuus
klo 12-17 toimistolla, Myllytie 1 Piikkiö

2015 Helmikuu

- 1.-2. Johannes-Seuran talviristeily Turku-Tukholma-Turku. Tarkemmat tiedot tämän lehden takasivulla.

Johannes-Seuran toimiston aukioloajat

KE 10.12.	12 - 17
LA 13.12.	10 - 15
KE 17.12.	12 - 17
KE 31.12.	12 - 17

2015

LA 3.1.	10 - 15
KE 7.1.	12 - 17
KE 14.1.	12 - 17
LA 17.1.	10 - 15
KE 21.1.	12 - 17
KE 28.1.	12 - 17
KE 4.2.	12 - 17
LA 7.2.	10 - 15

Johanneksen kunnantoimisto siirtyi Paimion sahalle

Kirjoittaja laati 1970-luvun puolivälissä Sotakorkeakoulun diplomi-työn Neuvostoliitolle viime sotien yhteydessä menetettyjen alueiden evakuoinneista. Tutkimukseen liittyi mm. kunnansihteeri Mikko Niemisen haastattelu. Nieminen johti aikanaan Johanneksen kunnan evakuoinnin erittäin vaikeissa ja kiireellisissä olosuhteissa. Kirjoittajan syntyessä 1945 toimi Johanneksen kunnan hoitokunnan toimisto syntymäkodin yhteydessä Paimion sahalla.

Kuvassa näkyvän lasiverannan kautta meni ovi kunnantoimistoon. Kuva on vuodelta 1957 ja talo oli tuolloin samassa kuosissa kuin 1944. Etualalla seisoo pikkuveljeni Mikko.

Jatkosodan hyökkäysvaiheessa 1941 vallattiin menetetty Karjalan kannas takaisin. Koska maassa oli pula elintarvikkeista suhtauduttiin alueelta evakuidun väestön takaisinmuuttoon ja asumusten jälleenrakentamiseen valtiovallan taholta hyvin suopeasti. Jälkeenpäin viisastellen voidaan sanoa, että sallittiin muutto liiankin lähelle etulinjaa. Halu palata omalle kotiseudulle pois toisten nurkista on kuitenkin hyvin ymmärrettävää. Saksalaisten Stalingradissa kärsimän tappion jälkeen alkutalvella 1943 herättiin laatimaan raja-alueelle evakuointisuunnitelmia. Tehdyt asiakirjat perustuivat kuitenkin virhearvioihin, sillä toimeenpanopäiviksi uskottiin olevan käytettävissä useampi vuorokausi.

Johanneksen kunta kuului Viipurin suojeluskuntapiirin alaiseen toiseen evakuointivyöhykkeeseen. Kotijoukkojen esikunnan ilmasuojelukomentaja johti suojeluskuntapiirien esikuntia ja nämä edelleen suojeluskuntia. Johanneksen kunnan evakuointipäällikkö oli suojeluskuntaväepeli, kunnansihteeri **Mikko Nieminen**. Pääaseman takana olleet evakuoin-

tialueet I:1 ja I:2 määrättiin tyhjennettäväksi saman päivän aamuna kun suurhyökkäys alkoi. Päämajan maavoimatoimiston päällikkö everstiluutnantti **U. S. Haahti** käski puhelimitse evakuointien toimeenpanon ensimmäisellä vyöhykkeellä 10.6. kello 08.17. Mukaan ei tuolta alueelta saatu juuri mitään muuta kuin jonkin verran karjaa.

Pääaseman murtumisen jälkeen taistelut siirtyivät Vammelsuusta Taipaleelle ulottuvalle seuraavalle puolustuslinjalle. Vastoin ennakko-odotuksia puna-armeijan hyökkäystä ei kyetty täälläkään torjumaan, vaan vihollinen pääsi läpimurtoon aamun tunteina 15. kesäkuuta. Vyöhyke II määrättiin evakuoitavaksi vasta samana päivän iltana. Johanneksen väestö ja nautakarja saatiin pääosin siirrettyä länteen. Kuitenkin Revonsaaren karja samoin kuin siipikarja jäivät alueelle. Kiireen ja kuljetuskaluston puutteen vuoksi irtaimen omaisuuden evakuointi epäonnistui Itä-Kannaksella lähes täysin. Tavaralaatikot jäivät teiden varsille odottamaan valloittajaa.

Kävin aattona kaupassa

Silloin olin vielä niin pieni, etten käsittänyt joulun merkitystä. Käsitin vain, että silloin sai syödä vehnätaikinaa, jota muutoin ei nähtykään usein meidän mökissä.

Yksi siskoistani teki värillisistä paperisuikaleista jauholiisterin avulla eräänlaisia renkaita, jotka muistuttivat kaljaasin ankkurikettinkiä. Näitä puna-, sini-, viher-, keltaisia ketjuja asetettiin nurkassa seisovan kuusen oksille, siellä ennestään olevien lättänöiden enkelinkuvilla koristettujen konvehtien sekä värillisten kynttilöiden seuraksi.

Vanhimmat siskoista leipoivat siirapilla höystetystä taikinasta sikoja sekä tähtiä, mutta eivät antaneet minun syödä sitä taikinaa. Äiti kuori perunoja ja isä päästeli tuvanlattialla kelkassa olevista verkoista norseja. Lattialla mörni muutama suippopyrstöinen kilkki.

Joku siskoista tokaisi, että rusinoita olikin liian vähän, niitä ei riittäisi soppaan.

– Lamppuun voisi samalla tuoda öljyä lisää kaiken varalta, sillä pyhiä on pitkälti, lisäsi isä.

Olin ylpeä kun minut lähetettiin niitä kaupasta hakemaan. Sellaista tehtävää ei joka viisivuotiaalle uskotakaan, kehuui äiti.

Osuuskauppaa ei silloin vielä ollut, mutta muita kauppoja oli tarpeeksi. Riuhtaisin karskisti harmaan oven ja syöksyin edellä kiirivien huurujen sekaan.

– A mitä se Taavi tahtos, pomposkii vai paraskii? Kylpäs ootkii molotsa poika. Kuis vanha sie --?

– Kaks litraa kirassii, virkoin ylpeästi ja ojensin pertoolipullon kauppiaille.

Katossa roikkuivat vesirinkiläniput sulassa sovinnoissa valjaiden mahnikkaiden ja huopikkaiden keralla. Hyllyllä oli kangaspakkoja sekä hevosenkenkänauloja. Lattialla olevien sylkilonttien, paperossinpätkien ja sulavien lumi-kokkareiden piirittämässä tasa-arvoisuudessa

veljeilivät sokeri-, jauho-, ryyini- ja lestysakit sillittynnyreiden ja petrooliastioiden seassa.

Kauppias huljutteli sukkelasti pulloon petroolia. Öljyä roiskui hänen kämmenilleen, mutta se ei näyttänyt häntä surettavan. Tuskin lienee huomannutkaan, että kämmenet olivat öljystä märät. Painettuaan korkin pullon suulle hän turisti nenänsä kouraansa ja pyyhkäistään sen jälkeen kämmentään kevyesti housuihinsa hän katkaisi katossa olevasta rinkilänipusta yhden rinkilän ja ojenti kappaleet minulle.

– Yks kilo rusinoi, tokaisin kiitokseksi, mukeltaessani kovaa vesirinkilää, joka maistui vain vähän petroolille, mutta ei millegään muulle vieraalle aineelle.

Kauppias mätti kirassikkailla kämmenilään rusinat pussiin ja hinnoistakin sovimme. Lisäksi hän mätti paperitötteröön karamelleja kotiin vietäväksi ja kehui minua, mistä olin hänelle hyvin kiitollinen vuosikausia. Kun sitten olin kynnyksellä menossa kutsui hän minut takaisin ja sanoi:

kohti Salpausselkää. Useimmat matkalaiset pääsivät vesi- tai rautatiekuljetukseen vasta Saimaan rannalta. Viipurilaiset lähtivät liikkeelle ilman lupaa, ja siksi monet junat täyttyivät ennen aikojaan. Evakuointireittien varrelle perustettiin muonitus- lääkintäpisteitä sitä mukaa, kun lottajärjestö sai ne valmiiksi ja elintarvikkeet oli saatu varikoilta ruokailupaikoille.

Kesäevakuointi kesti 10. kesäkuuta – 8. elokuuta välisen ajan. Tuona aikana tyhjennettiin Viipurin ja Käkisalmen kaupungit sekä 40 kuntaa joko kokonaan tai osittain. Alueelta siirrettiin tilastojen mukaan pois 258 882 henkeä, karjaa 142 382 päätä sekä viljaa noin 23 miljoonaa kiloa. Ottaen huomioon, että kaikki tämä tapahtui sotatoimien aikana ja vihollisen ilmavoimien pommittaessa rautatiekuljetuksia voidaan lopputulosta pitää tyydyttävänä. Jos suoritusta verrataan itäpreussilaisten kohtaloon puoli vuotta myöhemmin, oli lopputulos varsin hyvä.

Johanneksen kunnan hoitokunta aloitti Johannes-Seuran 50-vuotisjulkaisun mukaan toimintansa Paimion sahalla kesäkuun 26. päivänä. Sahan toimitusjohtajalla, metsänhoitaja **Viljo Airiolla** oli käytössä entisen sahanjohtajan rakennuttama iso työsuhteasunto. Taloon oli kaksi sisäänkäyntiä. Niin kutsuttu paraatipuoli eli saliin johtava sisäänkäynti otettiin toimistokäyttöön. Sisäänkäynnissä oli sekä kylmä eteinen että lämmin eteinen. Lämpimästä eteisestä oli sisäänkäynti saliin eli kunnantoimistoon sekä kunnansihteerin eli **Mikko**-sedän ja **Hitti**-tädin asuinhuoneeseen. Perhe käytti talon yhteistä keittiötä. Yhteiselo sujui ongelmitta, sillä **Kaija Airion** omaiset olivat Lapin sodan vuoksi evakossa Pohjanmaalla.

Koska synnyin itse keväällä 1945, ei minulla henkilökohtaisesti ole muistikuvia tuolta ajalta. Kuulemani mukaan vanhempi sisareni **Ulla** viihtyi hyvin Niemisen puolella. Hoitokunnan toiminta loppui aikanaan ja Mikko Nieminen perheineen siirtyi Helsinkiin, sillä hän sai viiran Sisäasiainministeriön siirtoväenasiinosastolta.

Perheiden välinen ystävyys jatkui edelleen, ja omakohtaisesti muistan mm. Helsingin olympialaiset. Isä ja äiti olivat seuraamassa kisoja, ja me lapset olimme Hitti-tädin hoidossa saaden maistella Coca-colaa. Niemisen lapset **Maija-Liisa** ja **Jorma** olivat Paimio-vaiheen aikoihin jo aikuisia ja opiskelemassa tuleviin ammatteihinsa. Maija-Liisa toimi pankkitoimihenkilönä Helsingissä ja Jorma insinöörinä Raumalla.

Kun hoitokunta lopetettiin, lahjoitti entinen hoitokunta vanhemmilleni kynttelikön. Se oli kotonani aina juhlapaikalla joulupöydässä. Sama perinne jatkuu oman perheeni piirissä. Kynttiläjalan jalustaan on kaiverrettu nimikirjaimet K A V ja toisella puolella lukee Ent. Johanneksen kunnan hoitokunta.

– Pentti Airio –

Taavi Kaukonen (Johannekselainen 12/1952)

Eemil Lenkkerin (Kulon Eemelin) muistelmia

– Osa 3 –

Muistokuvia asevelvollisuusajoilta

Varustelua ja koulutusta

Seuraava tehtävä oli vaatteitten jako, ei sitä oikein tietänt mite suun pani, nauroiko vai oli-ko muuten totinen kun saatiin paksut sarkavaatteet, mitkä oli omiaan tammi-helmikuun pakkasilla, ja nyt oli heinäkuun 11. päivä. Mut mitäs siint, on sellanen sananpars, et mikä pittää kylmän se pittää lämpimänkin. Hattu oli kankaasta ja siinä oli sinivalkonen kokarti. Jos olis vielä ollut kesällä karvahattu päässä, ni ois oltu ko Tonin kasakat. Jalkineitakii oli montaa eri sorttia ja mallii, saapasta, kenkää, lapikasta jos jonkinlaista. Samoten remmit tavallisesta sotilasremmistä aina kapiaan vyöremmiin saakka. Näissä varusteissa oltiin seuraavaan kesään asti. Vähän ennen joulua Hämeenlinnassa saimme kaikki samanlaiset saksalaismalliset vyöt, ja niiten soljissa luki ”Gott Mit Uns, On Jumala kanssamme”.

Sillon Johanneksen poikii ol vaan kolme siinä rykmentissä. Se oli Porin rykmentti, ensimmäinen komppania. Riihimäällä erkaniit toiset Korialle, Kouvolaan ja kuka minnekin. Vaikka varusteet, ruoka ja kaikki muukin oli niin puutteenaista, ei silti kuulunut purnausta. Oli totuttu epävarmaan oloon aikaisemilta kuukausilta. Silloin oli ukko ruunu niin ahtaalla, että se ei tietänt mihin auttavan käten ojentaa. Saatuamme kivärit, pistimet, patruunavyöt, kenttälapiot ja kirveet meil olliitkii tävyet sotavarusteet.

Siit alkokii koulutus. Jokainen ryhmänjohtaja otti oman ryhmänsä, vei puun tai huvilan varjoon, koska auringonpaisteessa sellaisissa tamaineissa ei olis tarvinnut montaakaan käännöstä tehtä, kun olis ollut pätäkällään, sillä moni poika oli niin heikossa kunnossa. Vähän aikaa kun oli puoli- ja täyskäännöksiä tehty, ni kantapään alla oli syvä kuoppa. Oli otettava askel eteen tai taakse ja alettava jauhamaan uutta. Aurinko kun rupesi paistamaan, muutettiin pilveksee, välillä istuttiin ja oltiinpa saikkosen suoranakin. Kivärin latausta ja käsittelyä harjoiteltiin myös.

Vartiossa

Kolmantena päivänä alkoikin jo vahtipalvelus: yksi ryhmä kerrallaan oli vartiopalveluksessa ja toiset jatko harjoituksia. Eikä siint majapaikast olt ko 100-150 m matkaa, ni siint laski alas jyrkkä jokipenger Rajajoen rantaa. Siin oli Systerpekin silta ja sillan keskellä oli piikkilankaeste. Vennäin solttu oli toisessa päässä siltaa ja suomalainen toisessa päässä. Sillan yläpuolella oli märkää heinäturveikkoo. Keskellä oli sellanen oja, josta voi hyvästi harpata yli. Vennäin puolella oli loivaa paju- ja leppäpuskaa. Vennäin solttu olliit siellä puskiin takana ni harvoin niitä näki sieltä. Suomen puolella oli jyrkkä mäki, siihen oli tehty lauvoista askeleet. Kerran kavutessani niitä rappuja ylös luvin ne: siinä oli 72 nousua. Sillan yläpuolella oli yksi ykkösvartio ja kaksi kaksoisvartioo. Kummallakin oli liikkuma-alaa 200-300 metriin. Sillan alapuolella oli joella leveyttä 10-20 m ja matkaa meren rantaan 200-300 m. Mie jouvuin ensimmäiselle paikalle meren rantaa. Joki muuttui aika mutkikkaaks ennen kuin se uskalsi laskea aavaan merree, se niinko ois pelänt. Hiekka oli puhasta ja pehmeää, jalka upposi melkeen nilkkaa saakka, ja se aava meri oli rannatonta vettä, ainoastaan viistoon vasemmalle Kronstatti vähän kuumotti. Se vaikutti niin avaralta, niin suurenmoiselta. Venäläinen solttu oli vastarannalla, mutta hää ei tult sattaa metrii lähemmäks, vaikka olisin suonut hänen tulla jottai haastamaan, vaik en mie osant venättä muutako ”rastuit”, mutta olisko muuten näht lähempää. Siel etempänä oli iso punatiilinen rakennus.

Olen lukenut Johannes-kirjasta, että näillä paikkoi vähän matkaa tuonne Vennäille päin

Systerpekin asetehtaalla Johanneksen miehet käivät päivii tekemässä; se oli sellaista pakko-työtä. Vanhempain haastoit et Rokkalas oli käytävä päivii tekemäs, 25 kymmenikköä kau-raa vastas yhtä päivää tai 10 kuhilasta ruis-ta. Oikein ko ol hyvä niittäjä ja sattu olemaan hyvä vilja, ni saattoi suorittaa yhdessä päivässä kaks päivää.

Siinä sillalla sai käyvä omalla luvalla vaihtokauppaa sokerilla tupakkaa vastaan, vaikka olikin piikkilankaeste välillä. Senko pan sokeripussin kepin nennää ja ojens Vennäin puolelle ja samoin Vennäin solttu tupakkapussin Suomen puolelle. Kel ol kova tupakantuska, ni hää uhras sokerin tupakkaa ja joi saijun paljailtaan. Sananparsii sanno, että ei oo leikkii ko leipä loppuu, mutta se vasta tuska on, kun tupakka loppuu. Kaksi tai kolme viikkoa kun oli keritty olla ja joku oli oppinut soittamaan pianolla ”Elon mainingit korkeina käyvät”, ni yhtenä aamuna ko oltiin saijujonossa, antoit kolme pallaa näkkileipää ja sannoit, että yhen palan saapi syyyvä saijun kans mutta kaksi palasta pittää säästää evvääks, sillä kohta alkaa 52 km marssi. Saijut kun oli juotu, ni kaikki tavarat reppuu, ruoka-astia renkaasta repun taskuremmiin riippumaa, kiväri olalle, pistin, kenttälapio ja patruunataskut, kenttäpullo vyöremmistä riippumaa. Niin lähtiin liikkeelle marssijärjestyksessä, ja heti olikin siinä pehmeä hiekkainen katu survottavana. Rikkinäisestä saappaasta meni heti hiekka sissää ja alkoi hangata jalkaa. Ajattelin itseksin, että kahta kilometriä pitempää matkaa en jaksa kävellä millään helteisenä heinäkuun päivänä paksut sarkavaatteet päällä, raskaat varusteet selässä ja vyötäröllä, mutta kun oli kaksi kilometriä marssittu peräkuokkalaa sen talon kohalle, josta oli käyty aina maitoa juomassa ja hakemassa, ni jalka muutti aina vaa paikkaa vuoroin toisen ettee. Viis kilometrii kun oli marssittu, oli paussi ja saatii levätä varjoisassa ja oikein mukavassa paikassa, kopistella hiekat pois saappaista ja heittäytyy vaikka pitkälleekin, niin jatkettiin matkaa 5-7 km paussivälein. Mutta loppumatkasta saappaat tuntuivat lyijynraskailta ja varusteet muuttuivat aina painavammaksi, jalat hiertyivät rakkuloille ja rikki, sillä tiellä oli useassa kohassa pehmeää lentohiekkaa, joka meni jalkineihin. Kun olin katkeamaisillain, purin hampaat yhteen, oikasin vartalon suoraksi, se auttoi. Ajattelin että kun tässä ollaan vapaan Suomen ensimmäisii soitilaita, niin en anna periksi. Etelläni marssi yksi Uuvenkirkon poika Kotra. Hänellä oli reppu tupaten täys tavaraa, ruoka-astia konkkaloitti repun päällä ja iso kapsäkki olkapäällä täynnä kaikenlaista kamaa jota hää vuoroin muutti olkapäältä toiselle. Hää oli miust 10 cm pitemp, 192 cm, kaikin puolin roteva, hartiatkin oli niin leviät että vastatuuleen marssiessa oli hyvässä tuulesuojassa hänen jälessään.

Jälkeenpäin olen ajatellut siitä matkasta niin kuin Sakari Topelius kuvasi aikaa kun Suomen pojat palasiit Saksanmaalta 30-vuotisen sotan jälkeen. Saavuttuaan Suomen maan kamaralle hyö läksiit marssimaan kotiseutuilleen satoja kilometrejä maanteitä ja erämaapolkuja, päiväkausia, jopa viikkojakin. Ne kaksi miestä, jotka käveliit erämaapolulla peräkkäin, vanhempi etellä perunapussi selässä, ja joka askeleella se heilahti, jälessä kulkeva nuorempi mies seurasi hyvin tarkkaavaisena, sillä siinä pussissa tulivat Suomen maan kamaralle ensimmäiset perunat. Mutta mie vaa katselin ko Kotran repun päällä askeleen tahtissa heilah-teli lätkkinen ruoka-astia.

Majoittumispuuhia – matrassi vai ei?

Illansuussa oltiin määränpäässä. Iso kaksikerroksinen huvila, torniosa myös kaksikerroksinen, ylin osa lasiseinäinen, iso ja kaunis nurmikkoinen puisto, kaikenlaisii ulkomaisii puita ja puskii. Ensimmäiseks komennettiin nurmikolle rivvii istumaa, saappaat pois jaloista, sukat ja rätit kuivamaa, hiekat kopisteltiin pois jalkineista. Kohta oli sanitääritkin paikalla. Ensimmäisillä oli vesisaavi ja pesuastiat. Sikäli kun oli saatu jalkoja puhtaaksi, tuli toinen ryhmä, jolla oli lääkelaatikko ja siihen kuuluvat tarpeet, ja niin alkoi lääkitseminen: veriset hiertymät ensin puhtaaksi, rakkulat saksilla puhki, jotia ja sitettä päälle. Kyllä se kirpas tulisest, niinko olis tulisella rauvalla tuikannut, mutta pian se kipu oli ohi ja tuntui oikein mukavalta. Siit myö saatiin puol näkkileipää, saijuu ja sokerii. Ne kun oli syöty ja juotu ja oli levätty nurmikolla iltauringon paisteessa, niin tuntui niin pirteältä vaikka olis lähtenyt marssimaan saman matkan uuvestaan. Aikamme siinä loikoiltuamme tulliit ryhmänjohtajat ja komensiit sisälle. Meilläkii ol niin iso huone: 3-4 ryhmää lattialle vierie viereen, seinästä seinää, vastakaisille seinävierille jalat vastakkain. Hyväst siin uni maitto sellasen marssin jälkeen vaik ei olt muuta tilavaatteita ko reppu pään alla. Seuravana päivänä tehtiin lautalaverit seinästä seinään. Metsästä käytiin katkomassa koi-vun oksia pehmikkeeksi. Mie sanoin kaverille, että älkää työ katkoko niin paksui oksii, niist ko karisoo lehet pois, nii ne painaat. Mut ei hyö välittäneet, katkoit vaa sellasii peukalon paksusii oksii, et paremmin joutu vaik ei olt mihikää kiirettä. Mie kyl tein huolellista työtä ja sit ko levitettiin polalle, koitin laittaa omia katkomiani omalle laverin osalle, mutta toisilla oli sellasii mehiä kun ongenvapoja, niin ne yletty joka paikkaan. Ressukangas pantiin päälle ja hyvä siinä olikin muutama yö maata. Kulu muutama päivä ja yö, lehet karis pois, rungot ja varvat jäivät järeille ja ne painoi armottomasti. Jos siinä olis saanut kunnolla kääntää kylkeä ja välillä olla selällä, ni olis se jotenkin mennyt, mutta kun oltiin niin kuin silakat suolassa, ni se kääntyminen ei olt niinkään helppoa. Täyty noussa ylös polvilleen, mutta sillä aikaa rako painui kiinni. Sillo täytyi ottaa hyvä vauhti ja kiilata itsensä siihen välliin. Kului muutama päivä, ni minnuu vähän tuuras. Yks Pohjanmaan poika pääs pois sotaväeästä ja hänellä oli hyvä höyhenpotuska ja hää anto sen miule, vaikka en ollut hänen vieruskaverikaan. Siit ei painant ja muutenkii ol tilavamp ko ol muitakii pois lähtijöi.

Jos sen höyhenmatrassin päällä oli hyvä maata, ni ol siint iest harmiikii. Mie ko jouvun sotaväesoloaikana muuttamaa 10 eri kertaa, kävelemällä milloin muutto tehtiin, ni sitä ol kamaa kaikellaista ympärillä ja matrassi kaiken kukkuraks selässä ja olkapäällä. Matkaakin saatto olla 1-2 km. Millon oli junamatka, sillan oli toimitettava kuormastoa, ja asemalle perille kun oli päästy ja kuormasta

oli tulossa majotuspaikkaa, sillan oli pitettävä silmällä, että oli heti paikalla, ettei kukaan olis kähveltänyt sitä aarretta. Kerrankin sen takia oli tulla sakia tappelu. Oli tultu Vammelsuusta Riihimäälle ja meit majotettii sellasee rakennuksee, jossa oli pieniä asuntoja. Meillekin sattui pieni keittiö, että siihen sopi vaa neljä poikaa, ne toiset olliit Revonsaaren poikii. Miettisen Vilkka oli yksi ja ne kaksi oli Nikkoloi, höin etunimnee en muista. Ja niin satuin parraiks paikalle, ko hevoskuormat tulliit siihen rakennuksen ettee. Kohta huomasin missä kuormassa se höyhenpatja oli. Ei muuta ko kiireesti kynnet kiin ja heilautin selkää ja sanoin: Tästäähä saahaan hyvä päänalus joka-hiselle. Niin oikastiin lattialle vierie viereen pitkälle ja hyvä tyyny se olikin ja hyväst sovitti suoraksikkii vai oltiinkii kaikki sellasii pitkän huiskia poikii, niin ahas kun se kämpppä olikin. Oikein tuntuikin mukavalta, kun oli pehmiää pään alla ja suora lattia selän alla. Mutta ei myö keritty siinä kauvan loikoilla, ko piti lähtee ulos. En muista oisko se ollut syöminen vai jotain muuta järjestäytymistä, mutta ei myö siellä kovin pitkää viivytty. Myö ko männää kämpppää takasii, ni potuska oli sillä aikaa vietty. No johan nyt on ihme, ko koko komppania on ulkona ja sillä aikaa varastetaan matrassi. Piettiin pien neuvottelu ja tuumattiin, että on parasta mennä vääpelin puhheille. Mie ko mänin kirjoitustuppaa ja aukasin oven, näin kohta että se oli hänen sängyssään. Löin kantapäät yhteen ja ilmotin asian. Vääpeli selittää, että hänellä oli niin suuri matrassi että se ei oikein mahtunt hänen pieneen sänkyynsä, ni hyö käivät purssin kanssa vaihtamassa pienempään, mutta eikös sinne ole tuotu pienempää tilalle. Ei ole. No johan nyt on kumma. Meni viivana ja haki purssin paikalle. Miksi et ole vienyt matrassii takaisin? Ei vastausta. Se on vietävä heti. Niin läksin lähetin mukana hänen huoneeseen, katselin vähän aikaa lähtöök hää viemää, mutta ko hää ei kaahistaantkaa, senko katso vihasen näköisenä, niin otin patjan syllee ja läksin kävelemään. Mutta nyt hän ol vielä vihasemman näköinen ja sanoi et vie vaan mutta minä haen sen pois. Se oli aika iso, hätäsest sopi ovist kulkemaa sen kans, yhest nurkast rikki ja höylälastut tursusiit reijästä ulos. Sanoin kaverille, et tälläseks tää patja nyt muuttui, mutta se purssi oli aika vihanen ja sanoi että hää hakee sen pois. Myö laitettii se lattialle ja käytti neljää poikaa istumaa sen päälle. Ja Miettisen Vilkka sanoi, et tää potuska ei lähe tästä mihinkää. Aika mukava sen päällä olikin istua, mutta ei keritty siinä kauvan istua, ko hää olkii jo oven raossa ja sanoi et tuln hakemaan sitä matrassii pois. Sanoin et tää on selvä asia, tää kuuluu meille, mut hää senko on oven raaos-sa ja tuijottaa vihasen näkösest meihin eikä meinaa lähtee pois. Sillon myö nousii seisomaa, ja heti hää pan oven hiljaa kiini ja läks pois. Niin saatiin se aarre pitää hallussamme. Kaks kertaa jouvuttiin vielä Riihimäällä olo-aikan muuttamaa kortteerii ja kummallakin kertaa jouvuin rettuittuuttammaa sitä aarretta selässään paikasta toiseen. Hämeenlinnassa vähän ennen joulua illanhämärässä tuli mää-räys, että kaikki rajalta tuotut patjat on vietävä ulos rakennuksen alapuolella olevan ojan aijan viereen ja poltettava. Iso kasa niitä olikin ja komia kokko niistä tuli, seipäillä kun niitä vielä kohenneltiin, niin savuna haihtuivat taivaan tuuliin. Enkä mie sitä pahotellut, sain uuen patjanpäällisen, marssin rehulatolle, survoin kauran pehuja täyteen ja makiat unet vetelin senkin päällä.

Oli tää vähän liika pitkä tarina yhes-tä potuskasta mutta nyt palaan takasin Vammeljoelle.

JATKUU...

Niin kuin Summajoella

”Muutetaan Poriin Lattomerelle. Siellä on valkeassa kaupungissa uusia taloja.” Näin sanoi huhtikuussa 1941 **Juho Tikka** ja siirtyi perheineen Maariasta Poriin. Mukaan lähti myös hänen tyttärensä perhe, johon itsekin kuuluin. Johannes-Seuran lokakuun lopulla tehty syysretki suuntautui **Hannu Sinkkosen** johdolla Porin Lattomerelle. Mukana oli auto-kuormallinen niitä, joilla oli kosketuskohtia neljäkymmentäluvun tai myöhempien aikojen asutusvaiheisiin näillä seuduilla.

Viktor Uskin perheen ruotsalainen lahjatalo Lattomerellä ja Antti Uskin sauna Pinomäessä.

Pika-asutuslain mukainen toiminta johannekselaisten osalta alkoi juuri Porista ja sen ympäristöstä, kertoo **Pirkko Kanervo** uusimmassa kirjassaan. Lattomeri oli Porin kaupungin ja kaupunki valitti tehdystä päätöksestä. Valitus ei kuitenkaan tuottanut tulosta, vaan valtio lunasti alueen, yhteensä 438 hehtaaria.

Niin sanotulle Pitkälle linjalle nousi 54 ruotsalaista lahjataloa. Talot olivat asiallisia, mutta nopeasti pystytettyjä. Eristyspapereita löytyi rakenteiden sisältä rullina, kuten Hannu Sinkkonenkin kirjoittaa lehtemme edellisessä numerossa. Ulkorakennuksia ei ollut, joten karja joutui selviytymään seuraavan talven olkipinkkojen välissä. Pellossa kasvoi lähinnä kaura ja pellava. Perunakaan ei oikein viihtynyt noilla alueilla, joka oli entistä merenpohjaa.

Vanhemman polven muistelujen mukaan myös kaivot muodostivat talojen lisäksi rivin, mutta kaivoista loppui herkästi vesi. Olen aikoinaan merkinnyt muistiin, että viipurilainen arvonpostin kantaja **Kokkonen** katsoi varvulla uuden paikan kaivolle omalla pihallamme. Tämän kaivon vesi oli laadukasta, mutta kuivana kautena sekin uhkaavasti väheni.

Porin seudun johannekselaisilta saimme luettelon henkilöistä, jotka olivat keväällä 1941 allekirjoittaneet viljelysopimuksen Lattomeran alueelle. Nimeksi tuli myöhemmin Pinomäki. Luettelo pohjautuu Satakunnan Kansassa 1.5.1941 olleeseen uutiseen. Sen mukaan sopimuksen tehneitä oli Tikkalasta 17, Kivitokeesta 8, Kukkolasta ja Päätilästä molemmista 5, Hannukkalasta 2 sekä Huistuppulasta ja Kaislahdesta molemmista 1.

Matkalaiset katselivat seutuja omine henkilökohtaisine muistoineen. Ei ollut aivan helppoa tunnistaa entisiä asuinpaikkoja.” Niin kuin olisi tullut Summajoelle”, oli eräs tikkalalainen lausahtanut ensivaikutelmanaan kyseisestä alueesta syksyllä 1941. Nyt näkymä oli jo toisenlainen. Edelleen se kertoi siitä, miten

Leineperissä kuultiin ruukkialueen historiaa.

monet johannekselaiset olivat löytäneet täältä turvapaikan jouduttuaan jättämään omat kotinsa viholliselle.

Kun keväällä 1942 mahdollisuudet palata takaisin Karjalaan avautuivat, jättivät monet Porin seudun ja palasivat sodan runtelemille kotiseuduilleen. Toiset taas jäivät jatkamaan elämäänsä alueella, joka oli muodostunut uudeksi kotipaikaksi.

Tapaamispaikaksi Porin seudun johannekselaisten kanssa oli valittu Leineperin ruukki Kullaalla (kuuluu nykyisin Ulvilaan). Tämä aikanaan raudanjalostukseen tarkoitettu ruukki ja sen yhteyteen syntynyt kylä on yksi parhaiten säilyneitä ja täydellisimpiä ruukinalueita Suomessa. Ruukki on perustettu Kullaanjoen Katokosken rannalle vuonna 1771. Samana vuonna on perustettu myös Kukkolan lasitehdas Johannekseen!

Ruukinalueen vaiheista kuultiin seikkaperäinen esitys ja matkalaisilla oli mahdollisuus tutustua alueen lukuisiin kohteisiin. Yhteinen ateria nautittiin historiallisessa Savipakarissa, jossa ruukin leivät on aikoinaan leivottu. Aterian yhteydessä Seuran kunniapuheenjohtaja **Paavo Väntsi** ja sihteeri **Soile Suomi** luovuttivat **Pellervo Mäkiselle** myönnetyn Johannes-Seuran ansiomitalin hänen puolisolleen Pirkolle hänen itsensä ollessa esytyneenä. Ansiomitali osui oikeaan kohteeseen ”tunnustuksena pitkäaikaisesta ansiokkaasta työstä johannekselaisen perinteen säilyttämiseksi ja siirtämiseksi tuleville sukupolville”.

Johannekselaisten vaiheisiin johdatteli erityisesti myös FT Pirkko Kanervo esitellessään matkalaisille ja Porin seudun karjalaisille uuden teoksensa ”Jäi vain nimi sankarin. Johannekselaiset toisessa maailmansodassa”. Useamman vuoden tutkimustyö tuo kirjan lehdillä yksityisten ihmisten kokemuksia sotien, evakuoimisvaiheiden ja uudelleen asuttamisen aikana. Kokemukset peilautuvat historian dokumenttien antamaa taustaa vasten ja kokonaiskuva on merkittävä sekä meille johannekselaisille että kaikille isänmaamme vaiheista kiinnostuneille.

– Paavo Väntsi –

Piirakkakurssilla Paimiossa

Hörkön sukuseuran ja **Simo Hörkön** sukuyhdistyksen ruokakurssin 19 osallistujaa pääsivät toista kertaa opettelemaan karjalaisten perinneruokien valmistamista Paimion koulukeskuksen kotitalousluokkaan. Reseptivihkomme sisälsi sekä vanhoja tuttuja että uusia makuja. Kurssilaisten ikäjaukama oli 5:n ja 87:n väliltä.

Hihat käärittiin piirakkatehtailuun reippaasti ja joka työpisteessä tehtiin taikina alusta alkaen. Täytteiksi oli keitetty riisipuuroa ja perunasosetta. Perinteiset karjalanpiirakat sekä pyöreät perunapiirakat valmistuivat vauhdikkaasti. Uutuutena harjoiteltiin porkkana-puolukkatäytettä ruistaikinakuoreen. Tämä oli useimmille uusi tuttavuus, mutta **Hörkön Reijolle** ja **Lehtiön Maritalle** lapsuudesta tuttu piirakka. Makeahkona se sopii hyvin kahvin tai teen kanssa nautittavaksi.

Yleisön pyynnöstä hapanlohkoa hämmenteli ”master chef” **Paavo Hörkkö**. Kattilallinen maukasta keittoa maistui niin nuorille kuin vanhemmillekin. Lanttu antoi keitolle mukavaa makeutta, ja happamuuden takasi etukäteen hapatettu ruistaikinajuuri. Voi ja kerma antoivat täyteläisen lisänsä keitokseen.

Jälkiruokakahvin kumppaniksi leipoi **Anneli Jalo** (o.s. **Hörkkö**) umpikuorisen riisipiirakan vehnätaikinasta. – Samaltahan se maistui kuin ennen vanhaan, totesi seuran pj. Reijo. Kurssin päätteeksi kääristiin jäljellä olevat piirakat pakettiin kotiväenkin maistettavaksi.

– Kaija Sipilä –

Kuvat: Kaija Sipilä

Puolukka-porkkanapiirakat

Kuoritaikina sama kuin karjalanpiirakoissa (vaihtoehtona pullataikina)
Täyte: porkkanoita, puolukkasurvosta ja sokeria

Porkkanat keitetään, survotaan ja sekoitetaan suhteessa 1:1 puolukkasurvokseen ja maustetaan sokerilla. Taikinasta kaulitaan pyöritä, noin parinkymmenen sentin läpimittaisia kuoria. Täyte pannaan kuoren keskelle sentin paksuudelta ja reunat käännetään ylös. Halutessaan voi tehdä myös soikeita piirakoita. (Vaihtoehtona on valmistaa levypiirakka uunipellille.)

Vehnäskuorinen riisipiirakka

Kuori: pullataikina ilman sokeria (tai vain vähän sokeria)
Täyte: riisipuuro (riisiryynejä, maitoa, suolaa)

Vehnätaikinasta kaaviloidaan iso kuori, jonka toinen puoli nostetaan uunipellille. Riisitäyte levitetään päälle ja kuoriosia käännetään täyteen päälle. Saa nousta. Voidellaan munalla tai maidolla ja paistetaan kohtalaisessa lämmössä. Riisipiirakka tehtiin ennen suuriksi juhlapyhiksi ja syötiin viipaleina esim. marjasopan kanssa.

Hackmanin lipun alla – Fregatti Voltaire

Rouva Marie Hackman joutui ottamaan 31-vuotiaana vastuun kauppahuoneen johtamisesta puolison menehdyttyä 1807. Euroopan maat ja meret olivat sotatannerta, mutta eteenpäin oli katsottava. Kauppahuone alkoi suunnitella omaa avomerilaivastoa. Seuraavassa poimintoja Örnulf Tigerstedtin teoksen suomennekustasta versiosta.

Suuren maailmansodan hirmumyrsky oli kiivaimmillaan. Napoleonin tähti rupesi laskemaan, yleisen rauhan toiveet kävivät kuukausi kuukaudelta yhä suuremmiksi. Mutta mistä saada laivoja odotettua puutavarain jättäläisvientiä varten? Oli pidettävä kiirettä, jos mieli päästä ensimmäisen ryntäyksen suuria voittoja korjaamaan. Vuosi 1812 päättyi, talvi tuli ja rahtilaivoja etsimällä etsittiin kaikkialta. Puutavarankyselyjä tuli tulvimalla. Mutta mistä saada laivoja? Vuoden 1813 purjehduskausi alkoi, mutta satama oli tyhjä ja kaikki ponnistukset olivat osoittautuneet turhiksi. Marie-rouva katseli kahta avointa lotjaansa, ainoata Viipurissa olevaa tonnistoansa. Mitä useampi viikko meni hukkaan, sitä selvemmäksi kävi, että vain oma laivasto soi tarpeellisen turvallisuuden.

Laivanrakennussuunnitelmat saivat yhä kiinteämpiä muotoja. Kesällä 1813 ne kypsyivät teoiksi.... Candelberg oli pannut laivanrakennustyöt alulle, kun yhtäkkiä syntyi erimielisyyttä siitä, miten hinta ”lästiltä” oli oikeimmiten tulkittava. Kun asiasta oli käyty kiivasta kirjeenvaihtoa, peruutti Marie-rouva tilauksen. Etsittiin Kronstadtista, Pietarista ja Uuden Suomen rannikkokaupungeista. Ei ollut kaupan mitään sopivia aluksia.

Vuoden 1815 purjehduskautena laskivat rahdit huomattavasti, ja Marie-rouva heitti hetkeksi mielestä kaikki oman aluksen hankkimissuunnitelmat. Ehkä hän tunsu itsensä vielä liian epävarmaksi ja kokemattomaksi uskaltautukseen niin monimutkaiseen puuhaan kuin voittoa tuottavan laivakulun harjoittamiseen? Ehkäpä hän rupesi aavistamaan, että kauan odotetut noususuhdanteet eivät kuitenkaan tulisi pitkäaikaisiksi?... Oli miten oli, Marie-rouva oli nyt auttamattomasti jäänyt jälkeen. Sillä herra Samuel Backmania eivät hinnat ja vaikeudet olleet säilyttäneet. Jos kerran osattiin purjehtia puutavara-aluksilla Saimaalla, niin miksei myös Atlantilla? Viipurilla täytyi olla oma laivastonsa, ja hänestä, herra Backmanista oli tuleva sen luoja. Ikävä kyllä kuoli tämä merkillinen savolainen ennen kuin ehti toteuttaa unelmansa. Mutta samoin kuin Johan Friedrich Hackman oli saanut arvonsa mukaisen seuraajan vaimostaan Mariesta, sa-

moin oli myös rouva Margaretha Charlotta Backman, synt. Nicander, nainen, joka tiesi mitä tahtoi...Vuonna 1816, jolloin hänen laivastonsa oli suurimmillaan, hänellä oli kokonaista viisi alusta purjehtimassa avomerillä. Viimeksi hankittu alus oli otaksuttavasti Candelbergin fregatti ”Voltaire”, arvattavasti ostettu talvella 1815. Marie-rouva sai tosiaan pitää kiirettä, jos yleensä halusi päästä leikkiin.

Ja niinpä päätti Marie-rouva vihdoin kesällä vuonna 1816 ryhtyä ratkaiseviin toimiin. Ehkä oli rouva Backman laskenut väärin. Ehkä hän oli jostain syystä tyytymätön vasta hankkimaansa ”Voltaire”-laivaan. Oli miten oli, kesäkuussa myytiin se huutokaupalla Viipurissa, ja ostaja oli Hackman & Co. Jo samana syksynä se oli valmiina ensimmäiselle matkalleen uuden omistajansa palveluksessa. ”Meidän Voltaire laivamme” nosti ankkurin, päämääränään Lissabon.

”Voltaire” teki kaikkiaan kaksitoista matkaa niinä vuosina, 1817-1827, jolloin sen mastossa liehui Hackman & Co:n viiri. Kirje kirjeeltä voimme yksityiskohtia myöten seurata sen vaihtelevia kohtaloita. Saamme tietää kaiken, mikä koskee lastia, miehistöä, rahtimaksuja ja vakuutuksia, myyntiä, haaksirikkoja ja korjauksia. Joka matkaa varten tehdään tarkat suunnitelmat ja kapteeni evästetään yksityiskohtaisilla määräyksillä. Maailman poliittisesta ja taloudellisesta tilasta saamme valaisevia tietoja. Säätilat merkitään muistiin. Yksityiskohtien suuri määrä elävöittää laivan

ja esittää sen meille eri tilanteissa: miten se hitaasti irtaantuu kotikaupungin laiturista, miten se keino Atlantin mainingeilla, miten lasti puretaan kaukaisissa Etelän satamissa, miten siihen suolaa lastataan ja lähdetään kotimatalle kohti talvisia pohjanmeriä.

Kirjeenvaihdosta saamme tietää sen päälliköt: uusikaarlepyyläinen Johan Appellöf, helsinkiläinen Berndt Johan Dobbin... sekä Holsteinin Lundenista kotoisin oleva Johan Georg Christopher Müller. Samaten kaikki perämiehet, pursimiehet, matruusit ja jungmannit, jotka vuosien kuluessa olivat astelleet sen kannella. Heidän joukossaan on loviisalaisia, porvoolaisia, pohjalaisia, riikinruotsalaisia ja silloin tällöin joku viipurilainenkin. Kaiken saamme tietää: palkat, iän, säädyn ja meripalvelusajan. Palveluksesta eroamiset ja karkaamiset, samaten hukkumiset ja ruttoihin sortumiset kaukaisilla mailla. Ja sitten näemme siitä lastin vastaanottajat, kotimaahan vievän lastin myyjät, vakuuttajat, Hampurin, Lontoon ja Amsterdamin pankkiirit. Kuin hohtavan valkoinen torni keino uljas fregattimme Biskajan korkeilla mainingeilla. Mutta tuhannet näkymättömät langat liittyvät sen lujaan maahan, terra firmaan, ja siellä vallitsevaan jokapäiväiseen liike-elämään ja kaupanteekoon. Sadat silmät näkevät sen, häipyivätpä sen purjeet minkä horisontin taakse hyvänsä. Toiveet ja laskelmat seuraavat sitä minne se kulkunsa ohjaakin. Lukemattomissa pienissä kaupungeissa ja kylissä Suomen pitkillä ranni-

koilla asuu vaimoja, lapsia ja vanhempia, jotka tykyttävän sydämin odottavat kirjeitä ja tietoja Espanjasta, Hollannista, Englannista, ehkäpä suuren meren tuonpuoleisistakin maista.

Vahakynttilän valossa lukee Marie-rouva ”meidän rakkaan Appellöfimme” raportteja ja herra George Augspurg ottaa ajattelevasti esille silmälasinsa ja kirjoittaa muistiin joitakin numeroita ja asioita. Mutta laiva purjehtii eteenpäin. Ahtimia ja nostimia kiristetään. Sidotaan, solmitaan ja pleissataan, rihmauksia tehdään, tervataan ja pietään, huuhdellaan kantta ja hakataan ruostetta irti. Käydään ruoriin, lauletaan tahdikkaita nostonlauluja, ja syödään sitä suolaista lihaa ja läskiä sekä herneitä, mitä ruoaksi annetaan. Suolaiset tuulet puhaltavat. Kaukaisten merien sävelet soivat takilassa ja purjeissa. Mutta jossain kaukana, taivaanrannan takana, istuu hämärissä konttorihuoneissa kumaraselkäisiä kirjanpitäjiä korkeilla säletuoleillaan. Heitä istuu Hampurissa, Lontoossa, Amsterdamissa, Lissabonissa, Cadizissa, Bordeauxissa ja Viipurissa. Ja sirola käsialalla he raapustavat paksuihin kirjoihin: Conto ”Voltaire”, debet-kredit.

Lähde:

Örnulf Tigerstedt: *Kauppahuone Hackman. Erään vanhan Wiipurin kauppiassuvun vaiheet 1790-1879. Ensimmäinen osa 1940. Suomennos Emerik Olson.*

Räihälän evakot uusille sijoille

Kirjoitus on osa opettajaseminaariin laaditusta työstä 1964, jolloin sodan vuosista oli kulunut kaksi vuosikymmentä ja vanhemmankin väen kokemuksista sai suoraa haastattelutietoa. Aika ei ole haalistanut näitä muistoja, vaikka sitä on kulunut viisi vuosikymmentä lisää. Evakkoon lähtöä käsittelevä osa on julkaistu lehden heinäkuun numerossa.

Paimioon saavuttuaan joutuivat Räihälän, kuten koko Johanneksen evakot tilapäiseen maajoitukseen Paimion Yhteiskoululle. Siirtoväen omia miehiä määrättiin siirtoväen huollon johtoon, joten huolto ei jäänyt yksinomaan paikallisten elimien varaan. Revonsaarelaisista kuului Paimiossa toimivaan huoltoon räihäläinen Einari Pulli. Asutuspula oli vaikea, sillä kesällä 1944 oli Paimiossa siirtoväkeä n. 5000 henkeä, joista johannekselaisia noin 2000. Tilanne helpottui hieman, kun virolahtelaiset ja miehikkäläläiset muuttivat pois syyskuussa ja lokakuussa. Revonsaarelaisia eivät tasoitusiirrot koskeneet. Paimioon jäivät nyt pääasiassa vain johannekselaiset siirtolaiset.

Tilanne ei pariin vuoteen muuttunut samentavasti. Muutoksia kuitenkin toivottiin, sillä elämä muiden ihmisten kodeissa ei miel-

lyttänyt ketään. Räihäläiset olivat maatalousväestöä, joten tavoitteena heillä alkoi olla oman maan saanti ja viljeleminen. Valtion haltuun olivat joutuneet vuoden 1941 aikaiset pika-asutustilat. Näitä ei liene kukaan räihäläisistä ruvennut viljelemään. Kylän 26 perheestä 18 muutti Paimiosta Piikkiöön, kaksi perhettä muutti Turkuun, kaksi jäi Paimioon, yksi muutti Suomenlinnaan, yksi Lahteen sekä yksi Vahtoon.

Lauri Airikan perhe joutui Paimiossa sijoittumaan entiseen evakkotaloonsa Aleksi Tomeron taloon. Ensimmäisellä evakkomat-kallaan he olivat asuneet Tomeron kunnostetussa kanalassa, mutta nyt sinne oli otettu toinen perhe ja Airikoille annettiin asuttavaksi talon sali. Vaikka isäntäväki olikin ystävällistä, alkoi asuminen vieraassa kodissa

tuntua kiusalliselta ja niin Airikat vuokrasivat pienen huoneen Paimion Ylä-Vistalta. Vuonna 1946 ostivat Alfred ja Lauri Airikka vapaalla kaupalla kauppaneuvos Hans von Rettigiltä Piikkiöstä Muntisen eli Munsten tilan. Tanne he muuttivat asumaan 1.5.1946.

Vuonna 1945 säädettiin uusi maanhankintalaki. Lain toimeenpanoelimenä olivat maanlunastuslautakunnat. Piikkiön, Paimion, Sauvon ja Karunan kuntien yhteisen maanlunastuslautakunnan kokoonpano Piikkiössä oli seuraava: puheenjohtajana maanmittausinsinööri Aapola, maanviljelyksen asiantuntijana agronomi Taskinen, metsätalouden asiantuntijana metsänhoitaja Honkaranta, Piikkiön maanluovuttajain edustajana Paavo Kavalto ja siirtoväen edustajana maatalousteknikko L Salokannel. Toinen toimiva elin oli asukkaantolautakunta, johon Piikkiössä kuului puheenjohtajana agronomi Taskinen, siirtoväen edustajana maanviljelijä Arvo Pulli, rintamamiesten edustajana puutarhuri Kainonen sekä maanluovuttajain edustajana maanviljelijä Löytty. Maata täytyi hakea määräajassa, joka päättyi 1.10.1945. Tiloja muodostettiin useampaa tyyppiä: viljelystila, asuntovilje-

lystila, kalastus- ja asuntotila ja asuintontti. Lisäksi muodostettiin yhteismetsiä ja yhteislaidunalueita.

Maanlunastuslautakunta suoritti tilojen muodostamisen ja asukkaantolautakunta määräsi tiloille asukkaat. Valtio maksoi pakoluovutettujen maat velkasitoumuksella, jonka korko oli 4 %. Uusille asukkaille tilan hinta määräytyi paikkakunnan kohtuullisen hinnan mukaan ajankohdalla 31. joulukuuta 1944.

Kansanhuollon tehtävänä oli elintarvikkeiden, vaatetavaran, työkalujen yms. säännöstely pula-aikana sekä huono-osaimpien avustaminen. Kansanhuolto jakoi kuukausittain ostokortit jokaista henkilöä kohti elintarvike- ja vaateostoksia varten. Kansanhuollonjohtajan toimi oli valtion palkkaama virka. Piikkiön kansanhuollon johtajana toiminut rouva Mairem Salonen kertoi, ettei Piikkiössä jouduttu suorittamaan yhtään takavarikointia koko toimikautena. Nk. ”mustan pörssin” kauppaa ei Piikkiössä huomattavassa määrin harjoitettu.

– Kyllikki Savolainen –

Evakkotietä Tuusulan Jokelaan

Pirkko Johansson, o.s. **Kaukonen** oli vasta 1 vuoden ikäinen, kun Kaukosen perheen oli lähdeittävä muiden mukana pois Johanneksesta, talvisodan jaloista. Mihin ensimmäiseen kohteeseen oli suuntautunut perheen evakkotie, sitä on vaikea muistaa. Oletettavasti kuitenkin perhe on mennyt Tuusulan Jokelaan, koska siellä asuivat perheineen Jokelan Myllykylässä Pirkon isän **Erlandin** äiti **Saima Pentti**, ent. Kaukonen o.s. **Liikanen**, miehensä **Ale Pentin** kanssa. Yksi vanha huono kuva on siitä todisteena. Pirkko on nimittäin kuullut, että kuvassa, jossa Pirkko on äitinsä sylissä, ja veli **Aarni** merimiespuvussaan seisoo siinä vierellä, olisi otettu Jokelan Seurojentalon rappusilla.

Takaisin kotiin Johannekseen...

Jatkosota oli alkanut kesällä -41. Taistelut olivat nyt siirtyneet pois Johanneksen tienoilta, Isä oli sodassa ja äiti **Kerttu** joutui jäämään sairaana Jokelaan, ja niin palasivat Johanneksen Metsäkylään tätinsä **Saastamoisen Lempin** kanssa junalla Jokelasta myös Pirkko ja häntä kaksi vuotta vanhempi Aarni-veli. Junassa oli ollut paljon sotilaita ja **Lempi**-täti joka oli hyvän näköinen, oli sanonut Pirkolle ja Aarnille että muistakaa puhutella häntä äidiksi, jotta sotilaat jättäisivät hänet rauhaan. Ehkä toivomus toteutuikin. Pirkko muisteli, että siellä junassa hän oli monta kertaa kysellyt Lempi-tädiltä tuosta asiasta että "Miks'?", Miks'?" Nyt hän kyllä sen tajuaa! Kerran siinä kapsäkkien

päällä istuessaan häneltä kyllä oli lipsahtanut "Lempi-täti-äiti". Toivuttuaan äiti Kerttu tuli perässä Johannekseen.

Jokelassa, Seurojentalon rappusilla noin v. 1939-40 Kerttu Kaukonen, Aarni ja Pirkko.

Majuri Jusun kehotus

Pirkon isänäiti **Saima Kaukonen** o.s. **Liikanen** oli jäänyt leskeksi Johanneksen Päättilässä 1918, ja meni uudestaan avioon Ale Pentin kanssa. Ale Pentin sisko **Maija**, oli avioitunut majuri **Jusun** kanssa, joka toimi Helsingissä

silloisen Oy Skoha Ab:n johtajana. Jusulla oli Jokelan Myllykylässä suuri huvila ja sen lähistöllä asuivat myös Ale ja Saima Pentti perheineen.

Nuo sukulaisuussuhteet ovat välillä niin vaikeasti ymmärrettäviä, että nytkin on lukijan kannalta paras vielä kertoa, että Saima Pentti, ent. Kaukonen o.s. Liikanen on mm. yhdistävä tekijä Johanssonin Pirkolle ja **Pentin Hannulle**, koska Saima on heille molemmille isoäiti isän puolelta. Pirkon isä oli Erland Kaukonen ja Hannu Pentin isä oli Olavi Pentti.

Ehkä heti alkuvuodesta 1944 majuri Jusu ja Pirkon isä Erland Kaukonen, olivat sattumoisin tavanneet Erlandin ollessa soittokeikalla. Erland soitti trumpettia armeijan soittokunnassa sodan aikana. "Siellä jossakin" majuri Jusu oli sanonut Pirkon ja Aarnin isälle, että nyt sinun on korkea aika hakea perheesi pois Johanneksesta ennen rytinää. Ja niin tapahtuikin. Pääsivät sieltä silloin vielä junalla Tuusulan Jokelaan, Pirkko, veli Aarni, vanhemmat Erland ja Kerttu ja Kertun vanhemmat **Anna** ja **Wille Siikakoski**. Näin Pirkko ja Aarni vanhempineen ja isovanhempineen pääsivät takaisin Jokelaan, ei toki Myllykylään, vaan Jokelan keskustaan, jossa välillä nukuttiin pahvienkin päällä. Muutaman "mutkan" kautta Pirkon isä oli saanut laitospiehen paikkan Jokelan Tulitikkutehtaalta. Asuntona oli isohko omakotitalo tehtaan alueella, radan varressa.

Mikä mies oli majuri Jusu! Entäpä Skoha?

Oli tavattoman mielenkiintoista selvittää, mikä mies oli tämä majuri Jusu, Ale Pentin siskon mies, jonka luona Jokelan Myllykylässä kävi useasti vierailulla korkeita upseereita, sekä päättävissä tehtävissä olevia julkisuuden henkilöitä. Lisätietoja majuri Jususta saimme **Kanervon Pirkolta** ja Pentin Hannulta Johannesjuhlien yhteydessä.

Pirkko Kanervo oli löytänyt talvisodan "virallisesta historiasta" kapteeni A. Jusun, Skohan johtajan. Jusu liikkui talvisodan aikana puolustusvoimien tehtävissä Skandinavian maissa hankkimassa Suomelle sotamateriaalia. Joulukuussa 1939 hän oli hankkinut mm. Norjasta "joitakin eriaä trotyyliä ja nitroseluloosaa".

Pentin Hannulta saimme tietää että majuri Jusu (aik. **Juselius**), **Aarne Wilhelm**, liike-mies, oli syntynyt 1893 ja kuoli vuonna 1948. Hän oli tehnyt opintomatkoja mm. Venäjälle 1915, Saksaan 1923 ja Keski-Eurooppaan 1927. Oy Skohan Ab:n toimitusjohtajana hän toimi vuodesta 1927 eteenpäin, ym. ym. Oy Skoha Ab oli Helsingissä toimiva suojeluskuntien omistama liike joka myi urheiluvälineitä

ja metsästystarvikkeita. Kapteeniksi hänet oli ylennetty 1927 ja majuriksi myöhemmin. Hänen veljensä majuri **Niilo Jusu** palveli puolestaan lentovoimissa.

Hevonen ja passi

Pirkko muisteli miten Ale ja Saima Pentin hevonen oli myös kokenut sodan kauhut. Kuullessaan lentokoneen äänen hevonen hermostui niin, että lähti juoksemaan päin navetan seinää tai tieltä pois metsään. Ale ja Saima Pentillä oli Myllykylässä myös passi, jota Pirkko ja Aarni erään kesän aikana olivat opettaneet puskemaan. Tiedäthän, sillä tavalla passiä otsaan tönimällä ja sitten karkuun juoksemalla vaikkapa kellarin jyrkän katon yli. Oppihan se passi lopulta. Erään kerran sitten Pirkko ja Aarni näkivät kauhukseen, miten passi, joka sai olla vapaana piha-alueella, rynnäsi voimalla ja puski kumartunutta Saimaa takamuksiin. Saima lensi rähmälleen pihalle ja varmasti siitä tuli hieman harmia Pirkolle ja Aarnille.

Ajelimme Tuusulaan....

Parisen viikkoa ennen 2014 Johannesjuhlia lähdimme ajelemaan Tuusulan Jokelaan josta Pirkolle on kertynyt paljon hienoja muistoja. Kaikkihan siellä on muuttunut. Tuttuja paikkoja haettiin ja monen miettimisen jälkeen ehkä löydettiin. Entistä Tulitikkutehdasta jouduimme katselemaan etäältä, sillä Tulitikkutehtaan paikalla on nykyisin vankila ja vankilan alueelle ei pääse.

Pirkko muisteli miten olivat kerran järjestäneet Tulitikkutehtaalla nimikilpailun erään tien nimeksi. Ehdotuksia oli tullut paljon, mutta kilpailun voittaja oli laitospies Erland Kaukonen. Tien nimeksi tuli jo edelläkin mainittu Tikuntekijäntie. Sen löysimme nyt lähes ensimmäiseksi. Voitollaan Erland Kaukonen kirjoitti itsensä myös Jokelan historiaan.

Joululahja isälle ja äidille

Eräs hauska muisto liittyy vielä Jokelaan ja Tulitikkutehtaan aikaan. Pirkon isä oli siis laitospiehenä Tulitikkutehtaalla. Joulu oli lähestymässä ja Pirkko ja Aarni olivat saaneet luvan lähteä Helsinkiin ostamaan joululahjoja. Aarni tunsii Helsingin hyvin sillä hän kävi siellä ammattikoulua. Rahaa ei paljoa ollut, ja niin Erland-isälle olivat ostaneet lahjaksi ISON LAATIKON TULITIKKUJA, ja äiti sai ehkä kynttilöitä. Oli isän naama varmasti hie-man venähtänyt joululahjapaketin aukaistuaan.

Jokelasta Kaukosten evakkotaival vei Paimioon, ns. lahjataloihin, missä aivan lähellä asui mm. edesmennyt **Salon Nipa**. Ja siitä matka jatkuu...

– **Jukka Johansson** –
Pirkon aviomies

Tulitikku Oy aloitti toimintansa Jokelassa 1933. Siitä tuli alan modernein ja suurin. Ensimmäinen ja tunnetuin tuote oli "Trustivapaa Sampo-tikku". Pian Jokelassa tehtyjä tulitikkuja vietiin joka puolelle maailmaa.

Jännitystarinan aineksia

Tulitikkuteollisuuden historiasta löytyy jännitystarinoita. 1920-luvulla ruotsalainen **Ivar Kreuger** johti trustia, joka halusi saada koko maailman tulitikkutuotannon haltuunsa. Kilpailijoita ostettiin, syötiin markkinoilta polkuhinnoilla tai viimeisenä keinona lähetettiin sabotoijia vahingoittamaan tehtaita. Tikkuteollisuuden alku oli Jokelassakin hankala ja toiminnan käynnistäminen kesti viisi vuotta. Suurin osa koneista ja laitteista rakennettiin itse, koska niidenkin valmistus oli trustin käsissä. Sampo-etiketin teksti "trustivapaa" korosti tehtaan riippumattomuutta.

Jokelasta muille maille

Jokelan tikkutehdas menestyi ja tuli Suomen suurimmaksi. Viennissä määränpäänä olivat muun muassa Ruotsi, Englanti, Nigeria, Togo,

Sampo-tulitikkuja Jokelasta

Saudi-Arabia, Belgian Kongo, Curacao, Malta, Uusi Seelanti, Falkland... Asiakkaat saivat Jokelasta toiveidensa mukaisia rasioita ja tikkuja. Afrikan maissa pidettiin tyylikkäänä tikkuja, joiden raapaisupää oli aniliininpunainen tai puuosa värjätty violetiksi. Laivayhtiöt tilasivat tikkuja, joissa oli meriaiheinen etiketti ja siniset raapaisupäät. 1950-luvulla tikkutehtaassa oli 250 työntekijää, mutta vähitellen menekki alkoi vähentyä. Viimeiset tulitikut

Jokelassa tehtiin loppuvuodesta 1981.

Tulitikusta asiaa

Tulitikun edeltäjät olivat tuluski-vi ja taula. Vielä 1800-luvun alussa liekkiä asumuksen tulisijassa varjeltiin kalliina aarteena. Jos se sammui, oli ryhdyttävä iskemään tuliraudalla piikivestä kipinää taulaan ja puhallettava uutta tulta palamaan.

Euroopassa pidetään tulitikun keksijänä ranskalaista kemistiä **Jean Chancelia**, jonka onnistui saada tikku palamaan leimahduksen jälkeen vuonna 1805. Menetelmässä tarvittiin rikkihappoa, jonka kuljettaminen mukana oli hankalaa. Vuonna 1827 englantilainen kemisti **John Walker** keksi kuivattaa tulenherkkää kemikaalisekoitusta ja laittaa sitä tikkujen päihin. Raapaisutikkujen suosio kasvoi, mutta tikut haisivat pahalle ja kipinät sinkoilivat ympäriinsä.

Valmistuksessa alettiin käyttää valkoista fosforia. Tikut syttyivät helpommin, mutta ne piti syttymisherkkyyden takia säilyttää pehmustetussa ilmatiiviissä rasiassa. Valkoinen fosfori aiheutti myös ammatissairauksia. Myrkytyksen saaneen kasvot vääristyivät, lääkettä ei ollut ja voitiin tehdä vain leikkauksia. Tulitikkutehtaan työt erottuivatkin kasvoistaan jo kaukaa, fosfori tuhosi heidän elämänsä. Suomen suuriruhtinaskunnassa kiellettiin 1872 valkoista fosforia sisältävien tulitikkujen valmistaminen ja myyminen ensimmäisenä maailmassa.

Lähes nykymuotoiset tikut syntyivät, kun ruotsalaisveljekset **Johan** ja **Carl Lundström** aloittivat 1847 Jönköpingissä Ruotsissa tikkujen teollisen tuotannon käyttäen punaista fosforia. Se oli kalliimpaa kuin valkoinen, mutta terveydelle vaaratonta.

Vaikka tulitikut ovat nykyään paljon turvallisempia kuin kehityksensä alkuaikoina, on niitä ja niillä aikaan saatua tulta edelleen käsiteltävä huolella.

– **Marjatta Haltia** –
Lähteet: *Virtuaalituusula ja Wikipedia*

Joulutervehdykset

Hyvää Joulua & menestyksellistä vuotta 2015

SATA-PIRKAN PAINOTALO OY
PIRKANMAAN LEHTIPAINO OY

www.sata-pirkanpainotalo.fi

Autokorjaamo Testipiste M. HiiriHallimestarinkatu 22
20780 KAARINA**TOYOTA**
autokorjaamo m.hiiri
testipistePuh. (02) 243 5585
Faksi (02) 243 5100
Gsm (0400) 824 767
markku.hiiri@testipiste.fi**Piikkiön Juhl palvelu Primadonna Ky****Varesvuorenpolku 1****21500 Piikkiö****Puh: (02) 472 6554****Gsm: 0500 527 456**

Email: juhlapalvelu.primadonna@kolumbus.fi

POP Pankki **POP Vakuutus**

Liedon Osuuspankki • Lieto ja Turku
www.poppankki.fi/lieto popvakuutus.fi

Parturi-Kampaamo
MARIANNE

Kirkonkulma Puh. 4795 253
Myllytie 1

RAUHALLISTA JOULUNAIKAA
ja
HYVÄÄ
UUTTA VUOTTA!

Kuluneesta vuodesta 2014 kiittäen

Matka-Mekka Oy

Hyvää Joulua
ja
Onnellista Uutta Vuotta!

Aaro E. Mäkelä Oy

Isojoki Puh.(06) 2635 159

MATKATOIMISTO

VISTAMATKAT

Kiittäen kuluneesta vuodesta toivotamme johannekselaisille

Hyvää joulua ja Uutta Vuotta 2015

Paimio, Vistantie 24
puh. 02-477 5600

Hyvää Joulua

HOITOKULMA

Lääkintävoimistelija Tarja Vuorinen
Myllytie 1, 21500 Piikkiö
puh. 02 4726 522 & 050 5707 201
<http://www.hoitokulma.net/>

Avoimma ma-pe 9-17 la 9-13

 PIIKKIÖN APTEEKKI

Palveleva lähiapteekki

Puh. (02) 479 5255 Hadvalantie 8, 21500 Piikkiö
Fax 010 296 0894

MAAHOVI OY

Raimo Hovi
050-65420

*Lämmin kiitos
kaikille
lehtemme
avustajille ja lukijoille!*

**Lehtitoimikunta
ja Esa Haltia**

POP Pankki
Piikkiön Osuuspankki

Hadvalantie 10, Piikkiö
P. 020 7749880
www.poppankki.fi/piikkio

Aidosti lähellä ihmistä.

Johanneksen puvun uudistamista koskevaan tiedotustilaisuuteen Piikkiössä 15.11.2014 osallistui noin 30 Johanneksen kansallispuvuista ja pukuhistoriasta kiinnostunutta henkilöä. Liisa Katajainen avasi tilaisuuden kertomalla Kansallispukukeskuksesta ja kansallispukuraadin tehtävistä sekä kansanpukuista ja kansallispuvuista. Hän otti esille myös nykyisen naisen pukumme saatavuusongelman.

Kansallispukuhanke etenee

Johannes-Seura on käynnistänyt projektin, joka tähtää Johanneksen naisen ja miehen uuden kansallispuvun kokoamiseen ja valmistamiseen. Niiden malliksi yritetään löytää mahdollisimman alkuperäisiä vaateparsia Johanneksesta ja Viipurin läänistä. Niitä on jo löydettykin.

Tarkoituksena ei siis ole syrjäyttää nykyistä kansallispukuamme, vaan tuoda sen rinnalle toinen puku, joka ei olisi yhtä suuritoinen eikä siten tulisi kovin kalliiksi hankkia.

Mitä Johannes-pukuinen henkilö viestii?

Sukujuureni ovat Karjalassa, Johanneksen pitäjässä. Arvostan perinteitä. Olen karjalaisen kulttuurin edustaja ja eteenpäin viejä. Kunnioitan sukupolvia, jotka elivät entisellä kotiseudullani. Olen ylpeä karjalaisuudestani. Ihailen ja annan suurta arvoa kansallispuvuissa näkyvissä olevalle mestarilliselle käsityötaidolle.

Pukujemme asiantuntija, tutkija Leena Holst mainitsi kadehtivansa vähän karjalaisten vahvaa kotiseutuhenkeä. Hän kertoi värikkäästi ja innostuneesti pukututkimuksesta, kansanpukuista ja kansallispuvuista, siitä mitä puvut kertovat, pukujen tekemisestä, materiaaleista, rakenteista, kaavoituksesta, pukujen käyttämisestä jne. Jokaisen puvun takana on vahva tahto, voimainen, vahva yhteisö. Kansallispukujen ihmeellinen maailma avautui meille monimuotoisena.

Alustavia ehdotuksia kansallispuvun uusimiseen

Kun Kansallispukukeskuksen konsultti Taina Kangas viimein pääsi Piikkiöön asti VR:n rikkoutuneen junan aiheuttaman viivytyksen jälkeen, saimme nähtäväksemme hartaasti odottamamme kuvat. Leena Holst esitteli meille niistä Suomen ”kansallispukujen isän” Theodor Schvindtin keräämien tietojen mukaiset vaateparret.

Kansallispukukonsultti Taina Kangas.
Kuvat tiedotustilaisuudesta: Liisa Katajainen

Miehen pukuun kuului Viipurin vaikutusalueella sotilastyyppinen kaksirivinen takki ja huopalapähkä. Naisen puku sisälsi leveän punaraidallisen esiliinan, pitkäliepeisen, takkaa laskostetun liivin ja pussihihaisen paidan, hihaliivin eli röijyn ja erityisen upean natsipäähineen.

Taina Kangas jatkoi kuvien ja yksityiskohtien kertoon Kansallismuseon Orimattilan varastolla 1.10.2014 esillä olleiden Johanneksesta ja Viipurin pitäjältä kerättyjen vaatekappaleiden esittelyä. Kävimme läpi 17 vaatekappaletta, vaikka pöydillä oli ollut niitä enemmänkin. Olipa vielä meidän johannekselaisten käyntiä seuraavana päivänä tuotu varastolle vielä ainakin kaksi röijyä ja kaksi hametta lisää.

Nainen Viipurin pitäjältä.
Th. Schvindt: Suomen kansanpukuja 1. Karjala

ESITELLYT VAATEKAPPALEET (Vaatekappaleet kuuluvat Suomen kansallismuseon kokoelmiin.)

1. Vaalea puna-mustaraitainen puolivillainen hame ja puoli pellavainen leveäraitainen puna-valko-musta hame ja sini-valkoinen kapearaidallinen hame.
2. Puna-valkoinen pystyraitainen esiliina, loimi pellavaa ja kude puuvillaa, vyötärönauhan päät kapeaa sinivalkoista pirtanauhaa, kaksipietiminen (kaksilevyinen) kangas.
3. Pitkä paita ja paidan yliset, lyhyet hihat, runsaasti kangasta, umpinainen ranneke vähän kyynärpään alle, suorakaidepäntie ja suora pystykaulus.
4. Punainen kamlotti liivi (täysvillaa), jossa pitkät laskokset eli körtit takana, vyölenkki körttien yläpuolella esiliinan solmimista varten, sisäpuolella solmiamisnauhat.
5. Ohuenohut puuvillapalttinaisen röijy, lampaanlapahihat, käytetty rippikirkossa.
6. Luonnonmusta silkkiröijy, lampaanlapahihat, korkeat körtit takana, hihojen kiinnityssaumoissa silkkitereet, sisällä kiinnitysnauhat.
7. Valkea sarkaröijy, talvinen päällysvaate, korkeat körtit, isot etukappaleet, u-pääntie.
8. Nuorikon hattu silkkikangasta, pitkät punaiset ja mustat hapsut, topattu.
9. Naisen hattu samettia, toppausta, lyhyemmät hapsut.
10. Musta silkkilangasta virkattu helttuhattu, jossa helmi koristeet ja 23 cm pitkät hapsut.
11. Miehen juhlapaita, polvekehammasreikäommel edessä, olkalaput ja olkatilkut.
12. Jäntrikkitakki, tummansinistä erittäin hienolaatuista verkkaa, kaksirivinapitus, napit myös taskuissa ja hihansuissa, siniset napinlävet.
13. Kauhtana paksua vanutettua sarkaa, loimi ja kude vähän eriväriset, saalikaulus, helmassa leveyttä tosi paljon ja pitkä suklaanruskea vyö neulottua patenttineuletta, kauniit eri väriset raidat ja tupsut päissä.

Tutkija Leena Holst.

Tiedotustilaisuuteen Piikkiössä 15.11.2014 osallistui noin 30 henkilöä.

Vaatekuvat: Kansallispukuamaneus Marja Liisa Väisänen/Suomen kansallispukekusku.

Esittelyn jälkeen yleisö kyseli monenlaista näytetystä materiaalista ja nykyisen puvun päähineistä sekä siitä, millaisia takkeja olisi mahdollista valmistaa. **Hannu Rastasta** kiinnosti, onko näistä vaatekappaleista tietoa, miten ne ovat museoon tulleet ja milloin. Yksittäisten vaatekappaleiden taustat kiinnostaisivat meitä johannekselaisia kovasti. Asiantuntijat vastasivat, että ylioppilaat ovat 1800-luvulla kiertäneet maakuntia ja keränneet esineitä. Tallennustiedot ovat suuresti riippuvaisia kulloisenkin kerääjän asiaan

paneutumisesta. Jotkut tiedot ovat hyvinkin tarkat ja toiset taas ylimalkaiset; aina kerääjät eivät edes tienneet, missä pitäjässä kulloinkin olivat. **Anna-Liisa Heinonen** Turun työväenopistosta kertoi muutamia kansallispukuja valmistettavan joka vuosi. Viime aikoina opistolla on valmistunut seitsemän Kuolemajärven pukua, jonka tekemisessä on merkittävä panos ollut Turun Karjala-Seuran Käspaikkakerhon **Sari Suurosella**. Häinkin oli mukana tilaisuudessa. Kyselyihimme vastattiin, että Johanneksen

pukujakin on tehty ja että nykyisin Heinosen ohjauksessa korjataan myös vanhoja pukuja, kun uusi sukupolvi tulee puvun seuraavaksi käyttäjäksi. Tammikuussa alkaa taas uusi kurssi. Liisa päätti tilaisuuden seuraavin sanoin: ”Johannes-Seuran kevätkokouksessa maaliskuussa päätetään, jatketaanko projektia. Seuralla on rahaa sijoittaa tähän projektiin ja voimme hakea myös eri tahoilta apurahoja. Rahojen pitäminen pankissa ei lisää seuran varallisuutta, koska korot ovat olemattomat

ja inflaatio syö pääomaa. Jos seuramme joskus lopetetaan, siirtyvät sen varat Karjalan Liitolle seuran sääntöjen mukaisesti. Uskaltavathan muutkin pitäjäseurat samanlaisiin projekteihin. Miksemme myös me? Johannes-Seuran tehtävänä on karjalaisen ja erityisesti johannekselaisen kulttuurin edistäminen, säilyttäminen ja siirtäminen tuleville sukupolville. Tämän kansallispukehankkeen toteuttaminen olisi todistus halusta toteuttaa tätä tehtävää.” Paikallaolijat ilmoittivat haluavansa uuden pukuparin ja olivat sitä mieltä, että seuran pitää käyttää vuosikymmenten aikana keräämiään varoja tähän hankkeeseen, jonka avulla jälkipolvien karjalaista ja erityisesti johannekselaista identiteettiä vahvistetaan. Seuran jäseniä pyydetään kertomaan kannastaan kansallispukuasiaan johtokunnan jäsenille seuran tilaisuuksissa tai toimistolla tai vaikkapa seuran sähköpostilla, viimeistään kuitenkin siinä seuran kokouksessa, jossa asiasta päätetään. Nyt odotamme Leena Holstilta alustavaa suunnitelmaa sanoin, kuvin ja hintatiedoin. Sen mukaan johtokunta jatkaa asian käsittelyä.

– Pirjo Ruoho –

Helttuhattui ja muita naisiin pääkappaleita

Kansallispukehankkeen esittelytilaisuudessa nähtiin kuvia Johanneksen ja Viipurin pitäjän alueelta (johon Johannes aikanaan kuului) kerättyistä vaateparsista. Kansallismuseon kokoelmissa on kolme alueelta talletettua savakkonaisen päähinettä, natsia: nuorikon kukikkaasta silkikankaasta tehty hattu, jossa päälään ympärillä pitkät silkkiset ripsut (heltut, hapsut) sekä musta, samettireunainen hattu, jossa lyhyemmät ripsut kuin nuorikon hatussa. Kolmas on musta, helmikoristeinen hattu, jonka hapsut ovat huomattavan pitkät. Se kuului aikanaan Emma Taavetintytär Haltialle (s. Pyökäri), isäni isänäidille.

kaulvaatteet (päällinat, huivit). Muodin muututtua jouti Emma-mammankin hattu museoon. Kansallismuseon pääluettelon mukaan kyseinen natsi (helttuhattu) on Johanneksen Haltiansaaresta emäntä **Emma Haltialta**, teetetty ”morsiamena ollessa” (vihitty v. 1895). Hattu on tasapohjainen ja -reunainen, virkattu

Hoopi Haltiansaaresta

Kun kolmisen vuotta sitten pyysin Kansallismuseosta tietoja Emma-mamman hatusta, sain kuulla, että museon kokoelmissa on toinenkin Haltiansaaresta lähtöisin oleva naisen päähine, hoopi. Se on kuulunut **Anna Maria Antintytär Haltialle**, Ahon Annamarille (1877 - 1938). Sanaristikoiden täyttäjänä tiesin, että natsi tarkoittaa kansallissosialismin kannattajan lisäksi naisten hapsullista päähinettä.

Kuva: Museovirasto / Markku Haverinen

Emma Haltia s. Pyökäri

Kuva: Museovirasto / Markku Haverinen

Muistan pienenä ihmetelleeni valokuvia, joissa mummoilla oli päässä mustat ”tekotukat”. Toisessa kuvassa on tuimailmeinen Rouskun mummo, **Helena Rousku s. Tikka**, toisessa **Emma**-mamma kahden pojanpoikansa kanssa Uudentalon pihalla Haltiansaaresta 1920-luvun loppupuolella.

Emma-mamman (1874-1947) helttuhattu

Vuonna 1926 syntynyt tätini kertoo, että hänen muistinsa aikana mamma ei enää käyttänyt hattuaan, vaan säilytti sitä vaateaitassa. 1930-luvulla yleistyivät naisten pään peittona

mustasta silkkilangasta. Yläreunaan on kiinnitetty 23 cm pitkiä mustia lankoja, reuna ja päällystä on koristeltu erivärisin lasihelmin, joista osa irronnut. Hattu on mahdollisesti ollut mallina, kun **Tyyni Vahter** 1950-luvun alkupuolella suunnitteli Johanneksen naisen savakkopuvun päähinettä.

Hoopista en ollut ikinä kuullut tai lukenut. Minkälainen se on? Hoopi on ”kasa” pitsiä, joka on koottu keskeltä yhteen esim. rusetilla kuten Anna Marian päähine. Hoopista on myös sanottu: ”Se joka halusi olla hiukan herraskainen, ennen käytti hoopia, niin kuin sepän emäntä, räätälin matami ja suutarin muori.”

Edellä mainitut päähineet toimitti Kansallis-museoon tunnettu kansanperinteen kerääjä, Koivistolla asunut **Ulla Mannonen** vuonna 1939, juuri ennen talvisodan alkamista.

Liena-mummon (1842-1917) pyhähattu Kukkolasta

Vuonna 2010 kerrottiin Johannekselaisessa Lahden historiallisen museon Viipuri-säätiön kokoelmissa olevista johannekselaisista mu-seoesineistä, joihin kuuluu mm. naisen pää-hine. Lehtikirjoituksen jälkeen otti **Seppo Kukkonen** yhteyttä ja kertoi, että hänen hal-lussaan on isänsä isänäidin ja minun äitini isä-näidin äidin **Helena Kukkosen** (s. **Kaijanen**) hapsuhattu. Kävimme **Ruohon Pirjon** kans-sa Sefon luona ihastelemassa hattua. Seppo ja **Irma Kukkonen** saivat Kukkosen su-vun naisten juhlapäähineen **Annikki Kukkonsel-ta, Lienan** pojantyttyäreltä. Annikin äiti **Johanna** (s. **Mäenpää**) oli saanut sen anopiltaan 1910-luvun puolivälissä. (**Anton** ja **Johanna Kukkosen** vanhin tytär syntyi v. 1915, ja ehkä Liena lahjoitti päähineen silloin Johannalle.) Liena puolestaan oli saanut päähineen edelli-sen sukupolven edustajalta, mutta milloin ja keneltä, siitä ei ole muistitietoa.

Virpi Vairinen päässään äitinsä isänsä-äidin juhlapäähine. Kuva: Pertti Laiho.

Äitienpäivänä Hankalan koululla. Kahdella äidillä päässän kaul(a)vaate, äärimmäisenä oikealla helttuhattu.

Helena Kaijanen ja Mikko Kukkonen vihitiin v. 1859. Helenan anoppi Anna s. Väntsi, s. 1806, oli kuollut pari vuotta aikaisemmin. Helenan vanhemmat, Anna Stina s. Stade (1814-1892) ja Abraham Kaijanen avioituivat vuonna 1838, Helena oli heidän vanhin tyttärensä. Voitaneen ajatella, että Liena-mummon pyhähattu on ainakin 1800-luvun puolivälistä ellei sitäkin aikaisemmalta ajalta. Natsit tulivat käyttöön 1800-luvun alussa. Vilunväreet kulkivat kehossa, kun pidin hattua käsissäni.

– Marjatta Haltia –

**KOUVOSTEN MATKA
KARJALAISILLE JUURILLEEN**

Viides tammikuuta 2014 sain sähköpostia serkuiltani Simo, Seppo ja Kari Kouvoselta. Sähköpostissa muistutettiin meitä Kouvosen su-vun suunnittelemasta retkestä Karjalaan su-vun juurille. Iloksemme ajankohta sopi monille kiinnostuneille, ja suunnitelmia päästiin toteuttamaan! Serkkuni työskentelivät koko kevään matkan valmis-telun parissa, ja kesän korvalla oli retkemme vihdo-in alkamassa!

Olimme vuokranneet linja-auton Neva-toursilta. 23. toukokuuta klo 6 aamulla se poimi meidät matkalle osallistuneet ahvenanmaalai-set sekä **Karin** vaimonsa **Elisan** ja poikansa **Joelin** kanssa Karjaan keskustasta. Linja-auto kulki kohti Venäjän rajaa ja poimi matkal-la mukaansa sukulaisia sovitusta paikoista. Yhdentoista aikaan linja-automme oli perillä Vaalimaan raja-asemalla hiukan reilu parikym-mentä ihmistä kyydissään. Jännitystäkin oli hiukan ilmassa – pääsisimmekö tiukan raja-kontrollin läpi vai jäisikö joku meistä matkasta? Rajan ylitys sujui hyvin, ja pian linja-au-tomme jo rullasi Viipuriin oppaamme **Matti Nummivuon** selvittäessä tarkoin asioita, jotka meidän tulisi tietää. Aloitimme tutustumalla Torkkelin-puistikossa sijaitsevaan, **Alvar Aallon** piir-tämään Viipurin hienoon kirjastoon, joka rakennettiin 1936 Viipurin vielä kuulussa Suomelle. Tässä kiehtovassa rakennuksessa riitti paljon katsottavaa! Myös ympäröivä puis-to oli kaunis.

Matkalaiset juurillaan Kivitokeessa.

Seuraava pysähdyspaikkamme oli Puuvilla-tehdas, turistiryssä, missä saattoi tehdä monia löytöjä, mikäli tarjonta miellytti. Monet mat-kaseuralaisistamme ostivatkin pellavaliinoja ja maatuskoja, minkä jälkeen matkasimme tyytyväisinä Viipurin torille ja päivälliselle Pyöreään Torniin. Oli erikoinen tunne istua ja katsella Pyöreästä Tornista torilla käytävää kaupantekoa ja ajatella, että äitini isovanhem-mat olivat seisleet säässä kuin säässä myy-mässä kalaa ja muita tarpeita siinä samassa paikassa vuosikymmeniä aiemmin. Aikaisin lauantaiaamuna lähdimme ho-tellista kohti Kivitokeeta, joka oli retkemme pääkohde. Linja-auto vei meidät Uuraaseen, josta jatkoimme kävellen Kivitokeeseen. Päivä oli kirkas, ja luonto kauneimmillaan alkukesän vehreydessä. Pian olimme perillä Konstantinin ja Matildan talon jäljellä olevilla perustuksilla. Kuljeskelimme niiden ympäris-tössä pitkän ajan yrittäen kuvitella, minkälai-sta elämä siellä oli ollut. Talo oli ollut kauniilla

paikalla kukkulan laella, josta avautui näkymä kylän yli. Jotkut meistä löysivät pieniä muisto-esineitä kotiin vietäviksi – hellan renkaan, pie-nen kiven, kukkasipulin... Jatkoimme sitten matkaamme eteenpäin kohti **Edvard** ja **Helvi Kouvosen** kotia, mistä äitini **Aila** oli lähtöisin. Myös heidän kotinsa sijaitsi kauniil-la paikalla; suurta pihapiiriä ympäröi hieno mäntymetsä. Kummallista kyllä, luonto ei ollut ottanut omaansa takaisin, vaikka pi-hapiiri oli ollut tyhjiällä niin pitkän ajan. Isovanhempieni nurmikko näytti siltä, kuin se olisi lyöty vain viikkoa aiemmin, samoin

Päivä oli oikein onnistunut monine nostalgi-sine tunteineen, ja meidän sukulaisten välille syntynyt lämpö oli melkein käsin kosketelta-vissa. Sunnuntai oli varattu kotimatkalle, mutta vielä ehdimme käydä läntisellä Kannaksella Summassa, joka oli osa sodanaikaisen puolus-tuslinjan, Mannerheim-linjan Summankylän lohkoa. Summassa monet menettivät henken-sä taisteluissa, ja siellä myös Seppo Kouvosen isä haavoittui vakavasti. Summa oli siksi hä-nen perheelleen tärkeä etappi retkellämme.

Konstan pellot ja niityt. Saatoimme kulkea niityillä heinän ulottumatta edes polviin. Kivitokeen luonto on kaunis lehtipuumet-sineen, mutkittlevine hiekkateineen, laajoine niittyineen, suurine mäntymetsineen ja pitki-ne valkoisine hiekkarantoi-neen. Retkemme päätteeksi grillasimme mak-karaa rannalla, lauloimme Karjalan kan-sallislaulun, ja tyttäreni Linnéa ui isoäitini uimalahdessa. Kauempana näimme siintävän Uuransaaren, josta isoäitini **Helvi** oli kotoisin, mutta siellä käynti sai jäädä seuraavaan ker-taan. Pikkuhiljaa siirryimme linja-autoon, joka vei meidät loppupäiväksi tutustumaan Sovetskiin. Illalla söimme yhteisen illallisen ja myöhemmin kävimme rannalla, missä nuo-riso kiipeili Rakokivellä. Rakokivi on uima-rannan lähistöllä sijaitseva n. 5 metriä korkea, keskeltä haljennut kivi, joka perimätiedon mu-kaan oli muinon venäläisten ja suomalaisten rajana.

Kerrotaan, että Summaan tulee edelleen mie-hiä, jotka metallinpaljastimien avulla etsivät toveriensa ruumiinjäänteitä, joita on löytynyt jopa kymmenen vuosittain. Tyytyväinen joukko Kouvosen su-vun jäl-keläisiä matkusti jälleen kotia kohti. Parin hienon, tunteidentäyteisen päivän aikana olimme saaneet tutustua lähemmin sukulai-siimme ja oppineet uutta tietoa lähistorias-tamme. Ennen kaikkea olimme saaneet kulkea esi-isiemme polkuja ja antaa sydämemme ja aistiemme täytyttyä karjalaisella kauneudella. Suuret kiitokset Kari, Seppo ja Simo Kouvoselle kaikesta, mitä olette tehneet hie-non retkemme eteen.

Iloisin jouluterveisin
**Linnéa, Amelié, Christoffer ja Daniel
Selder,**
sekä kynän varressa
Monica Hägerstrand-Selder

Muistelmia sota-ajasta

Ollaa syksypuolel vuotta 1939. Ilmat on viel lämpimii ja päivät aurinkoisii. Ihmiset rupesiit olemaa levottommii. Maailmalla ol jo sodan uhka, ihmiset pelkäsiit jos sota syttyy, et saahaaks myö olla koton, pelko tahto tulla mielee. Mut ain ol pien toivonkipinä, et jos sota ei sittelkää syty. Idästä päin kuulu tykkiin jyske jo rauhan aikaan, venäläiset ampuit Kronstatis, siel hyö harjottelliit, se ol semmone kumea ääni, mikä kuulu kauas.

Sit se tapahtu: miehet ol kutsuttu sotaharjo-tuksii. Isän pit lähtee syksyl, kun kutsu tuli. Sit yhtäkkii meilt lapsilt loppu koulu. Opettaja selitti oppilail, et sota on syttynyt eikä voija en-nää opettaa. Koulul täytyy majottaa sotilaita.

Sota alkaa

Miehet ol hevosiin kans majotettu Lasitehtaal. Miehet ratsastiit hevosii kans, välil käivät joeel juottamas. Sotilaita ol paljo, meilkkii majotettii. Lattial nukkuuit, mukavii olliit. Jonku aikaa ol-liit, sit piti lähtee rintamal. Isä ja äiti kirjottiit ahkerast toisillee. Kenttäpostist tul äitil kirje, et isä pääsöö lomal. Siin taas järjестиit asjoi. Ja olha niis tarpeeks järjestettävää, ko yksin jäi kottii lapsii kans.

Sit alko hälytykset, alkoit sireenit soija, siint ties, et sota ol syttynyt. Pommikonneita rupes il-mestymmää taivaal. Siin ne lensiit meijän talon yli. Männiit Viipurii pommittammaa, musta savu näky, ko puottiit pommii. Tuntu se ka-malalt katsoo. Isä neuvo meitä, et sit ko häly-tys tulloo, ni juoskaa alametsää kuusen alle, ne kuuset olliit tuuheita. Siel myö oltii niin kauva, ko vaara ol ohi.

Kyl siel sai monta kertaa juossa. Ol nii paljo lunta, kyl siihe semmone polku tul.

Kaijalaa päi ko katso, nii näki taivaaran-nan punasennaa. Rajal päi ko polttiit talloi, ettei ois jäant mittää vihollisel. Jos omat mie-het ei ois ommii talloi polttaneet, ni sillo ois venäläisil olt hyvä suojapaikka, sen takkee ne piti polttaa.

Sit tul määräys, et ikkunat pittää peittää, valloo ei saant näkky mistää ikkunast ulos-päi. Äiti laitto sellaset rullaverhot ja viltit ik-kunoi. Viel mäntii ulos katsomaa, et näkkyys ikkunast valloo. Eihä se öljylampun valo nii kirkas olt, mut näki kuitekii.

Pakkane kiristy, joka talos lämmittiit uu-nii, savu tul kohtsuoraa ylöspäi taivaal, se ol metka näky, ko joka talost nous savupatsas suoraa ylös. Illal ain lämmittiit uunit. Päiväl ei voint, ko pommikonneet lensiit.

Kaupas ko käytii, ni tulles ottettii posti, se ol Kosemääl. Isält ol tult kirje äitil, siin ol pal-jo asioi, ja onks lapset olleet terveitä, mite äiti jaksaa ja selviää kaikist töist. Äitilhä se työn-teko ei olt vierasta, mut kaikist piti selvitä nyt yksinnää. Työtä ol paljo. Meit lapsii ko ol iso katras. Kyl äitil ol tietämine, mite täst selviää. Mut etteepäi mäntii päivä kerrallaa.

Kirjees isä pyys äitilt, et jos hää kerki-äis neulomaa sukkii ja lapasii, sillo ol kovat pakkaset. Kylhä äiti niitä jossai työn lomas sit neulokii. Piti tehä viel sormikkaat, mis etusormen ies ol reikä. Se ol sitä varte et ko ampuit, ni ei tarvint ottaa sormikkaita pois keäst. Kaik sillo piti keksii. Kylhä äiti monet sukat ja lapaset neulo. Jos isäl ol monet sukat ja lapaset, nii isä anto toisil, kel ei tult kotont pakettii. Sillo tarvittii paljo lämmintä päälle, ko pakkasta ol 30 - 40 asetta ja ylikii. Myö saa-tii lukkee isän kirje, mut äiti ol mustant pai-kan, ei siint selvää saant, eikä se meil mittää kuuluntkaa, se ol heijen kahenkeskeine asia.

Isä ol 35-vuotias, ko joutu lähtemää sottaa. Äiti ol 31-vuotias, nuorii olliit, meit lapsii ol jo kuus. Isä ol etulinjoil, ain ei tietänt, pääsööks millo lomal. Äiti laitto pakettii isäl ja siihe ruokatavaraa, mikä säily. Joskus paketti kesti pitkän ajan, enneko isä sai sen. Isän kaveri ol Katajaisen Valfrid, häntä kutsuttii Valpiks ja ol Revosaarest kotosii.

Kerra sattu tällane tapaus. Rintamal tul hersryynii, ja länssuomalaiset pojat syöttiit niit hevosil. Isä ko näki sen, nii hää sano pojil: ”Älkää hyvät pojat syöttäkö niit hevosil, niist saap hyvää puuroo.” Isä rupes keittämää niist puuroo. Hersryyniit pittää pessä mones vees ja viel keittää. Kyl niist tul hyvä puuro ja kaik tykkäsiit. Länssuomalaiset pojat ei tienneet, et hersryynist saap nii hyvää puuroo.

Lomalaiselta vanikkaa

Isä ko tul lomal ja tul tuppaa, ni myö mäntii ottamaa kaulast. Isä otti meit syllii, ol nii mu-kava olla siin isän sylis. Sit isä anto leipälau-kun, ja sitä ruvettii tarkastammaa, mitä siel ol. No löytyhä sielt vanikkaa, mikä ol hyvvyä. Ei sitä olt ko sotilail, myö lapset sitä rapustel-tii iha paljaaltaa, ei siihe mittää voita laitettu, mut kyl se ol hyvän makusta. Sitä vanikkaa ol sotilail ain mukan, se ol kevyttä muonaa.

Ol ikävä jokasel, ko isä läks, äiti män viel isän kans ulos, issää saattamaa. Kyl heil var-mast ol huol toisistaa, mitä täst viel selviää. Kumatkii tiesiit, et kotont ol lähettävä.

Ilmahälytyksii rupes olemaa jo usjast. Äiti sano miul, et jos mie käisin Aatol neulomaa lapasii, ko ei olt mitä laittais kättee, ko lähe-tää. Äiti anto miul mustaa lankaa. Mie rupesin sit neulomaa Aatol lapasii. Taas hälytys tul, ja myö juostii metsää. Oltii taas vähä aikaa ja vartuttii, millo pillit soi, et vaara on ohi. Ja mie taas kiireest neuloin niitä lapasii, äiti paisto leipii, et saahaa evästä mukkaa.

Sit tul Nikolain Hulta-täti ja näki miut neulomas. Hää sano, et älä hyvä laps ennää neulo, et sie saa niitä valmiiks, ko lähettää. Sithä miul kiire tul, mie pelkäsin, jos en saa valmiiks, ko pittää lähtee. Mut sain kuitekii valmiiks. Aatol ol mustat lapaset, olha ne vähä synkännäköset lapsen kääes, mut lämpimät. Mie olin sillo kymmenä vuotta vanha. Mie tykkäsin neuloo. Mut onha niitä saant myö-hemminkii paljo tehä! Äiti poltti kaik kirjeet, mitä isä ol äitil kirjottant.

Lähtö evakkoon

Nyt se sitte tapahtu, mitä ol jo kauan aavistet-tu. Tulliit sanomaa, et nyt on lähettävä. Kello 2 on oltava Valkosel talol. Ol joulukuun 6. päivä, itsenäisyyspäivä. Isä sai loman ja läks viemää Valkosel talol. Isä valjasti hevosen ja äiti laitto meil lämpimät vaatteet pääl. Äiti laitto evästä, eihä sitä paljoo olt, mut leipää ja maitoo.

Tupa ol viel lämmin, ko äiti ol paistant leipii. Kuka seuraava siihe tulloo, nii ainaki on lämmin tupa. Äitil ol vaikiaa, ko koti piti jättää. Sit istuttii rekkee. Mie muistan ko is-tuin rees takaperin ja lähettii kotipihast ja oltii Kosenmääl, ni mie katsoin kottii niin kauan, ko se häipy näkyvist.

En arvant et se matka kestää tavallista pi-tempää. Siin myö isäl jäähyväiset sanottii, eikä tietänt, millo seuraava kerra nähhää. Isä läks koton käymää, hevone läks rintamalle.

Myö lähettii linja-autol Kaislahtee, siel vähä aikaa vartuttii, et päässää junnaa. Ne olliit härkäväunut, semmosiks niitä sillo sa-nottii, mihi myö sit mäntii.

Siel sitä sit köröteltii pitkä matka. Välil piti junan seisattuu, piti päässä pissalle ja jalkoi lepuutettii, sit taas junnaa. Kylhä se ol aika

raskasta. Kaik olliit jo väsyneitä, eikä kukkaa tietänt määrämpää. Vaunus ol keskel lattiaa kamina, siin ol aina tuli, välil ol nii kuuma, et ol vaikia olla. Mut ei auttant narissa, hyvä ko ol katto pään pääl. Nukkumalaverit ol kolmel sivul, kahes kerrokses. Ihmisii ol paljo vaunus. Siin myö sit syötii, juotii ja nukuttii. Ei siin oi-kee unta saant, ko ol kovat laverit.

Mut saapuha se yks asema viimeinkii ko ai-kain istuttii. Se ol Salon asema. Siihe se juna sit pysähty. Meit vietii Salos elokuvateatterii. Siel

Ilmastit Huitlan pihalla v. 1942.

vietii Kaukelmaa kartanoo. Siel myö oltii vähä aikaa. Kaukelman kartanos ol meit evakkoi pal-jo. Meijän perhe laitettii päarakennuksen toisee päähä, siel ol yks huone. Siin huonees ol iso hel-la. Tehtii ruokaa omal sakil. Hellas ko piti tulta, ni olha se vähä aikaa lämmi.

Meijän perheen kans ol Haimilat, mukavii ihmisii olliitkii. Siel kartanos ol monta pitkää rakennusta, mihi evakot sijotettii. Sit ol muo-naniehii, höil ol omat rakennukset. Outooha se ol, ko ain ol tottunt olemaa omas tuvas, sii-he piti vaa tottuu, vaik se vaikialt tuntu, ko ei olt ennää ommaa kottii.

Siint huoneest, mis myö oltii, män ovi toi-see huoneesee, mut se ol lukos.

Joskus talon rouva anto meil omenii, ai ko ne olliit hyvvi, ko niitä ei olt saant pitkää aikaa. Sit ol yhteinen leivintupa, mis evakot rupesiit leipii leipomaa, välil pullaakii. Siel ol iso leipäpytty, ja iso sen piti ollakkii, ko siin paistettii jokasel evkol leivät. Ja viel karta-noväaelkii. Ain pti olla kaks alustajjaa, ei yks ois sitä taikinamäärää jaksant alustaa. Paljo niit leipii tulkii, mut ol syöjiikii. Kyl talonväki ol mielissää, ko hyökii saivat nii hyvvyä leipää syötäväks.

Äiti ol Dietrichin Ainon kans alustamas ja monen muun kans, vuoroviikoin piti paistaa, ei se leipä kaua kestant, ko rupes loppumaa.

Sillo ko myö mäntii Kaukelmaahan, ni meit vietii kartanon puolel, siel meit ens syö-tettii. Emäntä sano meil lapsil, et ”tahtooks lapset kakkoo”. Mie aattelin, et on mukava, ko saap oikee kakkuu syyyv. Myö lapset istuttii hellan vieres puulaatikon pääl, ko emäntä toi meil sitä kakkuu, nii eihä se mittää kakkuu oltkaa. Hyö sannoit sekaleipää kakoks. Siihe miu miel ainakii lopaht. Mut olha se hyvvyä, ko ol kova nälkä.

Talvi jatku ja sota jatku. Pakkast ol paljo ja lunta ol paljo. Pommituksii ol usjast, meit ol varotettu, et jos pommituksii tulloo, nii män-kää kuusiaajan taakse ojjaa. Joha sitä juosemist kerkis opetella jo koton olles. Pommikonneet lensiit kartanon yli. Kartanon herra ol jo lä-hettänt perheen Ruotsii, olliitha ne siel turvas.

Sit käytii Muurlan kirkol Lyyti-tättii katso-mas. Siel asu Hörkön Elsa perheineen. Siinhä se elämä sit pikuhiljaa rupes mänemää. Mut äiti varttu isält kirjettä rintamalt, mis päi taas on, syvän syrjällää sai ain olla, ko ei tietänt, min-kälaine viesti tulloo tai pääsööks isä viel lomal.

Sit meil tul yllätys. Isä pääs lomal ja ol mei-jät löytänt. Oltii kaik yllättyneitä, ko isä tul ovest sissää. Myö lapset mäntii isän kaulaa. Isä män sängyn pääl ja rupes itkemää, isäl ol varmaan paljo mieles, ol olt kovis paikois, mut nyt ol meijän luona ja lomal, sen hää ol var-mast tarvintkii.

Evakossa Paimiossa Yrjövuoren tilalla

Kielivaikeuksiikii ol, ain ei ymmärtänt mitä toine sano. Murre ol erilaista. Mut sitä ko ai-kaan kuuntel, nii tottuha siihe. Hyö sannoit mää ja sää, myö sanottii mie ja sie. Meil ko ol kontti seläs, nii heil jalka ol kontti. Sit ko myö sanottii toisillee ”siul on kääet taskus”, nii hyö luuliit, et meil on käki taskus.

Meil tul tieto, et meijän sijotuspaikka on Paimio ja Yrjövuori. Sillo ol kevättalvi, ko lähettii Kaukelmaasta. Isä tul meijän kans. Sillo ol viel kovat pakkaset. Yrjövuoren isän-tä ja emäntä olliit mukavii ihmisii, hyväst hyö meijät ottiit vastaa. Heil ol kuus lasta: Mikko, Liisa, Eeva, Helka, Kerttu ja Elli. Hyö olliit aikaihmisii. Myö saatii asuttavaks en-tinen muonamiehen asuinrakennus. Siin ol kolme huonetta ja erillinen saunarakennus. Asuinrakennusta sanottii ”Huitla”. Meil ol tupa ja kammari, yhes huonees ol Haimilat, hyö olliit kotosii Lemiltä ja olliit mukavii ih-misii.

Mein lehmät ol Yrjövuoren navetas ja siel äiti käi lehmät lypsämäs ja hoitamas. Kauhasist myö haettii posti, pysäkin hoitaja ol Allonen. Vartuttii isält kirjettä ja sit se tul, et isä tul-loo pois sovast. Mie mänin Kauhasten pysäkil katsomaa, ko juna tulloo. Tulha se viimesellää. Sotilaita ol paljo, hyö istui avonaises härkävau-nus. Mie katsoin junaa, et isä ei tultkaa. Mie juosin kottii äitil sanomaa, en mie issää näht. Vähä aikaa ihmeteltii, miksei isä päästkkä kot-tii, ni yhtäkkiä ovi aukes ja isä tul tuppaa. Mut ol nii partane, en mie ois tuntent siel pysäkil. Sit isän piti männä Vistal ilmottautumaa ni-mismiehel. Passii sai leiman. Kyl isä ol väsynt. Sovas ol kovis paikois, ain eturintamal. Isä ol vapautettu väliaikases, ei tietänt, millo piti taas lähtee. Se ol välirauha.

Sillo ol korttiaika, piti pärjätä koko kuuka-us, mitä osti. Äiti käi Ala-Vistal kaupas, mitä osti, nii aina leikattii kuponki, ei ain olt mitä piti ostaa. Jonot ol pitkii, joskus voi saaha hai-lii. Äiti ko tul kottii, ni anto meil jokasel lapsel omat sokeriannokset. Sit myö saatii itse pittää huol, et riittää koko kuukaueks. Mut ko oikee säästäväisii oltii, nii loppukuus saatii syyyv vähä enemmän. Kyl myö osattii säästää, kylhä ne korttiannokset pienii olliit, piti olla tarkka kaikis annoksis, et riitti seuraavaa kuukautee. Sillo ol puute kaikist tavaroist.

Sillo ol paljo liikkeel trokarii, ne ostiit ku-ponkii, jos kuka möi. Meil tul kerra yks mies ja rupes äitilt kysymää kuponkii, et hää ostaais. Mies sano, ko teil on niin paljo lapsii. Mut äiti sano sil miehel, et mei lapsil sattuu olemaa suu, mil hyö syövät. Sen enemppää se mies ei sit kysyntkää. Män vähä metkan näköseks, ko äiti silviisii sano. Et kehtaskii tulla silviisii ky-symää. Äiti piti ain lapsiin puolta. Kylhä niit ol sellasiikii ihmisii, ko möivät lapsiin annoksii, ne olliit sellasii rahanahneita.

Sit rupes olemaa pientä kahinaa paimiolai-siin ja karjalaisiin välil. Vaik ollaa saman maan kansalaisii. Meijän raja vaa siirrettiit sisem-mäks. Suomalaisii ollaa ain oltu. Kylhä myö oltais mielellää koton oltu. Mut asiat muuttu sitä viisii, et ol lähettävä, muute ois jäant so-van jalkoi. Raskasta se matka meil ol. Kuka kotont ois mihikää lähtent. On se vaa nii rakas paikka, mis on syntynt. Ko ois vaa saant jää-hä kottii Karjalaa. Kuka sitä ois mielellää tult tänne toisii nurkkii asumaa? Ja ois monelt pa-halt säästynt. Ol paljo hyvviikii ihmisii, kuka meitä ymmärs.

Kerra yks talo emäntä sano äitil, jos heijän pitäs lähtee ja jättää koti, ni mitä pitäis ottaa mukkaa. Heil se oliskii vaikiaa, ko kaik pitäs ottaa, mut ei niitä kaikkii saa vietty. Äiti sano emännäl, et meinkii pit kaik jättää, ei sillo ky-sytty, mitä ottaa mukkaa, koha itse pääs pois sovan jaloist.

Juntuset ol evakos Salon Veitakkalan karta-nos. Myö käytii katsomas äijää. Äijä otti meit lapset syllii ja rupes itkemää. Vissii äijäl ol meit lapsii ikävä. Käin mie Hiiren Airaa katsomas Puontin kartanos, se ol lähel Veitakkalan kar-tanoo.

JATKUU...

Sota-aikoja muisteli
– Maija Ilmasti, Hiiren Maija –

Jouluinen matka Tallinnaan

Kuvat: Liisa Katajainen

Myyntikojuista löytyi mm. taidokkaita käsitöitä ja lämmintä juotavaa.

Ainoastaan kaksi tuntia kului Suomenlahden ylitykseen, kun oltiin jo määränpäässä. Laiva lähti Helsingin länsisatamasta kohti Tallinnaa. Siirryimme suoraan aamiaispöytään ja sen jälkeen tutustuimme laivan myymälöihin. Perillä meitä kohtasi lumisateinen Tallinnan kaupunki. Tallinna on keskiaikainen kauppakaupunki. Jo 1000-luvulla virolaisilla oli Toompean mäellä turvalinnoitus ja sen alapuolella kaupapaikka. Vuonna 1219 Tanskan kuningas **Valdemar II** tuli joukkoineen, hävitti linnan ja rakennutti tilalle oman linnansa. Tästä kaupunki sai nimensä Tallinn eli Tanskan linna. Kauppapaikka Vana turg mäen juurella jatkaa vieläkin toimintaansa. Tallinnan vanhaa kaupunkia ympäröi vahva puolustusmuuri useine torneineen. Torneista jyrkein on Paksu Margareetta. Pitkän Hermannin tornin huipulle nostetaan joka aamu liehumaan valtiolippu. Ennen itsenäistymistään virolaiset ovat olleet tanskalaisten, ruotsalaisten, saksalaisten ja venäläisten vallan alla. Suomalaiset pitivät virolaisia veljeskansanaan, joka laulun voimalla on selviytynyt vaikeuksistaan. Suuria laulujuhlia pidetään edelleenkin vuosittain. Virolaiset tunnetaan myös erittäin värikkäistä ja kauniista kansallispuvuistaan.

Kävelyllä Tallinnassa

Majoituimme aivan kaupungin keskustassa olevaan kuuluisaan Viru-hotelliin, joka on valmistunut vuonna 1972. Hissin nappuloista löytyy 22 kerrosta, mutta todellisuudessa niitä on yksi enemmän. Suurin osa matkustajista lähti heti

Onnellinen nuohooja Karjavärava-aukiolla.

vanhaan kaupunkiin Raatihuoneen torille katsomaan jouluista hyörinää. Keskellä toria seisoivat varmasti Viron suurin ja upein kuusi koristeltuna, mutta ilman kynttilöitä. Tori oli täynnä pieniä myyntikojuja, joista saattoi ostaa laadukasta käsityötä. Lämmikkeeksi voi siemailla glögiä tai hehkuviiniä. Valtavalla esiintymislavalla soitteli orkesteri ja joulupukki lauleli. Illan hämärtyessä väkeä tuli torille lisää. Tallinna on perinteiden kaupunki ja parhaat perinteet elävät vieläkin. Vanhakaupunki kuuluu Unescon maailmanperintöluetteloon. Tutustuminen Tallinnaan on parasta tehdä kävellen pitkin mukulakivisiä katuja. Vanhat rakennukset ovat kauniita kaikkine yksityiskohtineen. Välillä voi piipahtaa museoissa, joista Raadinapteekin museo on yksi mielenkiintoisimmista. Raadinapteekki on perustettu vuonna 1422. Hiljentyä voi Vapauden aukiolla ja muistella Viron historiaa. Useat ravintolat sijaitsevat talojen kellarikerroksissa. Kävimme maistelemassa herkkulista possupaistia hapankaalin ja lohkoperunoiden kera. Virolaiseen jouluun ei kuulu kinkku.

Viru-hotelli ja KGB-museo

Hissi kulkee ylös 22 kerrosta, mutta sen yläpuolelta löytyy vielä kerros, jossa Neuvostoliiton valtiollinen turvallisuuspoliisi KGB majaili kuunnellen ja vakoillen hotellin vieraiden elämää. Hotelli oli tarkoitettu vain ulkomaalaisille turisteille. Opatetulla kierroksella kuultiin sekä hotellin että Viron historiaa. Oppaan mukaan suomalaisten rakentaman hotellin rakennusaineena oli mikrobetoni: puolet oli betonia ja toinen puoli mikrofoneja. Opas avasi lukittuja huoneita, joissa oli uskomattoman mielenkiintoista katsottavaa. Puhelimissa, tuhkakuppien ja lautasten pohjissa oli mikrofoneja. Hotellihuoneissa kulkevien kaapeleiden sisällä oli mikrofoneja. Kaikkia huoneita ei kuitenkaan kuunneltu ja vakoiltu. Joissain huoneissa seinä oli vain tapetin paksuinen. Siihen pieni reikä, josta kameran objektiivi

vi mahtui läpi. Näin voitiin vakoilla hotelliasukkaan elämää. Hotellihohtajan huoneessa oli punainen, kuumen linjan puhelin ilman näppäimiä. Henkilökunnan rehellisyyttä testattiin jättämällä esille kukkaroita. Mikäli löytäjä valuutan toivossa avasi kukkaron, lau-

Tallinnan goottilaistyyppinen raatihuone, Pohjois-Euroopan ainoa lajissaan. Peruskorjaus valmistui vuonna 1404.

kesivat sen sisällä olleet väripatruunat. Väri takertui ihoon niin vahvasti, että pois pesemiseen kului parisen viikkoa. Potkut työpaikasta seurasivat välittömästi. Kerroksessa oli myös valtava parveke, josta aukeni laaja näköala yli koko kaupungin. Legendaarinen valuttaabaari on toisessa kerroksessa, mutta nyt se oli kiinni. Siellä tarjoillaan drinkkejä nimeltään ”Sirppi ja vasara” ja ”Kuollut leski”. Yläkerta oli kuin valtio valtiossa. Opas kertoi meille huumorilla höystettyjä tarinoita KGB:n vakoilutoiminnasta.

Kaikkiin kolmeen päivään liittyi retki eri ostoskeskuksiin Tallinnan ulkopuolelle. Piipahtipa joku matkustajista eläintarhassakin. Sumuisena, kosteana ja pimeänä marraskuun päivänä Tallinna ei ole parhaimmillaan. Mielenkiintoista nähtävää olisi ollut paljonkin, mutta kaikkeen ei näin lyhyellä ajalla ehti tutustua. Kävimme Suomenlahden takana hakemassa joulutunnelmaa. Näimme joulupukin, jota Virossa kutsutaan jouluvanaksi.

– Liisa Katajainen –

Kysymyksiä artikkelista ”Johannes ajatuksissamme, Johannes sydämessämme”

Miksi laatassa lukee PENTIN SUKUPOLVET, kun sukupolvina on aina 1600-luvulta saakka? Sukupolviin kuuluu kaikki perheen lapset, kai niitä enemmän on ollut kuin laatassa mainitut. Mihin ovat kadonneet **Konstantin Matinpoika Pentin** ja **Sofia Vilhelmiina Kustaantytär Vyryläisen** muut lapset, **Arttur Arvid**, **Aino Lyyli**, **Reino Ilmari**? Nyt on mainittu vain yksi lapsi, **Vilho**.

Mihin ovat kadonneet **Matti Jaakonpoika Pentin** ja **Helena Staden** muut lapset, **Joonas**, **Simo**, **Karolina**, **Anna**? Nyt on mainittu vain yksi lapsi, **Konstantin Matinpoika Pentti**.

Pentin nimi on ollut käytössä tässä sukuhaarassa lähes 200 vuotta. Alkuperäinen nimi on ollut **Lipponen**, ensimmäinen henkikirjoitustieto v:ltä 1660 Huistuppalassa. Sukunimi Pentti on nähtävästi kaukaisen esi-isän etunimi; mainittu henkikirjassa 1680 Vaahtolassa. Tietoni perustan **Heljä Pullin** tekemään sukututkimukseen.

Jos suvun puolesta tällainen laatta tehdään niin mielestäni siitä pitäisi olla koko suvun tietoinen tai ainakin niiden jotka ovat suvustaan kiinnostuneita. Suku on tässä laatassa pienentynyt minimiin joten jälkipoville jää vähän vääränlainen kuva laajasta suvustamme.

Laatassa mainittu vain syntymävuosi, yleensä myös kuolinvuosi merkitään.

– Aino Lyyli Pentin tyttären tytär –

Matti ja Helena Pentin suvun muistotaulun tiimoilta

Johannekselainen-lehden lokakuun numerossa ollut kirjoitus **Matti** ja **Helena Pentin** suvun kunniaksi Johanneksen Pappilan navetan seinään kiinnitetystä muistotaulusta on saanut paljon huomiota ja myönteistä palautetta, kiitos siitä.

Epäileviä Tuomaita tosin aina löytyy, ainakin kun meille johannes-juurisille niin rakkaiden muistojen sävyttämiä asioita käsitellään lehtemme sivuilla, ja silloin herätellään kysymyksiä milloin, miten ja miksi? Paikallaan onkin hieman valottaa kyseiseen kirjoitukseen ja ennen kaikkea kyseisen muistotauluun liittyviä asioita, ettei kenenkään kyseiseen kirjoitukseen tutustuneen tarvitse loukkaantua tai muullakaan tavalla kokea pettyneensä asian johdosta.

Tiedoksi, että kyseisen, pappilan navetan seinään kiinnitetyn taulun ei ole tarkoitus olla kattava sukuselvitys Johannesta asuttaneista Pentin suvun esi-isistä ja -äideistä, vaan, niin kuin

tarkkaavainen voi taulun ”Johannes kotimme, Johannes sydämessämme” -muistolauseesta päätelläkin, niin muistotaulu valottaa Johanneksen suomalaisasutusta eri aikatasoilla alkaen sukuhaaramme yhteisen kantaisän ja -äidin eli **MATTI** ja **HELENA Pentin** myötä 1800-luvun alusta ja jatkuu sukupolvittain aina sota- ja evakkovuosiin saakka.

Tästä karjalaisuuden ja koko suomalaisuuden olemassaolon elintärkeästä ajanjaksosta ja sen ajan periksi antamattomista sukupolvista muistuttamaan sopivat mielestäni hyvin sota-aikana Johanneksen Revonsaareissa rintamalottakomennuksella palvelleet, siihen aikaan parikymppiset Pentin siskokset **Inkeri** ja nykyään Turun Lehmusvalkamassa asuva lähes 90-vuotias **Taimi**.

Jokainen taulussa sormuskuviolla toisiinsa yhdistetty aviopuoliso ja yksittäinen henkilö on siis esimerkkinä omasta suvustaan, mutta samalla myös aikakaudestaan sekä aikalaisistaan, jotka tuolloin Vaahtolan Pentinmäkeä ja Johannesta ylipäättään asuttivat, aivan kuten lokakuisessa kirjoituksessa mainitaankin eli muistotaulun sijoittaminen nyky-Johannekseen kertoo olemassa olevien sukupolvien jakamattomasta ”Kunnioituksesta Johannesta aiemmin asuttaneita sukupolvia kohtaan sekä samalla arvostuksesta johannekselaiset juuret omaavia sukuja kohtaan...”.

Tätä jakamatonta kunnioitusta ja arvostusta yli kansallisuuksien toivottavasti tukee ja edistää myös muistotaulun alla oleva venäjänkielinen käännösteksti. Tosin se katsottiin välttämättömäksi siitä syystä, että varsinaisen muistotaulu välttyisi liialta paikalliselta ”utelaisuudelta” ja olisi paikallaan kauemminkin kuin yhden kesän, ehkä sukupolvenkin. Käykää toki tutustumassa tauluun Johanneksen matkoillanne.

Jokaisen tulee kuitenkin ymmärtää, että muistotaulussa ei käytännön syistä ole ollut edes mahdollista mainita nimeltä kaikkia Pentin sukuisia henkilöitä, sillä esimerkiksi **Matti Pentti** oli kuusilapsisen sisarusparven nuorin, pojallaan **Konstantinilla** taas oli neljä sisarusta ja hänen pojallaan **Vilhollakin** neljä sisarusta, joista nuorin **Reino Erland** tosin menehtyi jo lapsuudessaan. Viestini niille, jotka tuntevat omien omaistensa jääneen tässä huomioimatta on, että miettikääpä olisiko pappilan navetan kiviseinäkään riittänyt koko Pentin laajan sukuun esille tuomiseen?

Johannes on nykyään uusien isäntien hallinnassa ja pappilan navettarakennus on Johanneksen Pappilan navetta nyt vain muistoissamme, joten nykyoloissa on oltava tyytyväinen siihen, että muistotaulun saaminen ylipäättään tuli mahdolliseksi pitkän kypsyttelyn tuloksena. Siksi toivonkin, että johannekselaisuuden ystävät voisivat arvostaa tätä aikaansaannosta, eikä sitä rinnastettaisi missään tapauksessa ainakaan sukututkimukseen. Sukututkimusta tekeville ja niistä koostettavia laajempia sukuselvityksiä esitteleville suosittelen enemmän pysymistä nykytekniikan parissa, sillä se on tunnetusti paljon graniittisia muistotauluja helpompi, nopeampi ja edullisempikin tapa.

– **Matti** ja **Helena** (o.s. **Stade**) **Pentin** pojanpojan tyttärenpoika **Hannu Salminen** –

Johannes-Seuran pikkujoulu Pontelassa

Joululauluissa kuvatus joulun aikaan on hanget korkeat nietokset ja kylmät, paukkuvat pakkaset. Taivaalla hohtaa tähtien vyö ja joulupukki saapuu Korvatunturilta porollaan. Täällä etelässä on enää harvoin luminen joulun aika. Marraskuun viimeinen päivä, ensimmäinen adventti oli sumuinen, kostea ja pimeä päivä. Perinteisesti seuran pikkujoulua vietettiin Piikkiön Pontelassa. Ennen yleisön tuloa oli sali saatava juhlakuntoon, pöydät ja tuolit paikolleen ja liinat sekä kynttilät pöydille. Joulukuusi oli haettava yläkerrasta. Sekään ei ole metsästä haettu, vaan tekokuusi. Sen yläosaa ei etsiskelyistä huolimatta löytynyt, joten vähän muotopuolelta se nurkassa näytti. Emme löytäneet siihen kynttilöitäkään. Joulumieli ja tunnelma syntyi kaikesta huolimatta, kun yleisöä tuli paikalle ihan mukava määrä. **Armas** soitteli joulumusiikkia ja **Liisa** ja **Yrjö** lausuivat tervetulosanat.

Aluksi veisattiin yhdessä Hoosianna ja sen jälkeen siirryttiin Liisan johdolla muistamaan tulevaa itsenäisyyspäivää. **Pertti Mäenpään** runo ”Joulukuun kuudes” on kunnianosoitus kaikille jäljellä oleville sotaveteraaneille. Runon koskettavissa säkeissä kerrotaan, että ilman veteraaneja olisimme vierasta kieltä puhuva kansa ja asuisimme läntisessä läänissä. Kuudes joulukuuta olisi arkipäivä. Veteraanien ansiosta Suomen lippu liehuu sinivalkeisena. Armas soitteli jouluisen potpurin ja Liisa testasi lyhyellä tietokilpailulla yleisön oivaluskykyä ja muistia. Lauloimme yhdessä tuttuja lauluja ”Me käymme joulun viettohon” ja ”Rekiretki”. Juhlapalvelu Primadonna hoiti tälläkin kertaa tarjoilun ja ”Purolaulun” jälkeen alkoi maittavan riisipuuron syönti. Puuroon oli kätkeyty yksi manteli, ja se osui Jukan lautaselle. Hänet palkittiin pienellä lahjalla. **Jukka** lupasi säilyttää mantelin.

Täysillä vatsoilla jaksomme taas jatkaa iltaa. Saimme huunonsaarelaisen **Kanervon Pirkon** mukaan juhlaamme esittelemään uutta kirjaansa ”Jäi vain nimi sankarin”.

Karjalan Liitto on valinnut kirjan vuoden pitäjäkirjaksi. Kirja on saavuttanut suuren suosion ainakin johannekselaisten keskuudessa. Toivomme sen löytävän tiensä erityisesti nuoremman sukupolven luettavaksi. Pirkko päätti esityksensä **Yrjö Jylhän** runoon ”Pyhä yö”. Kyselykierros yleisöltä selvitti, että suosituin joululaulu oli ”Sylvian joululaulu”. Laulun hieman surullinen sävel ja kaipauksesta kertovat sanat sopivat suomalaisen mielenlaatuun. Yhteislauluina kajahtivat vielä ”Marian poika” ”Sydämeeni Joulun teen” ja ”No, onkos tullut kesä”.

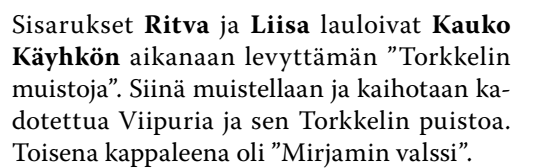
Puuhakas joulumuori
Riitta Kukkonen.

Joulupukki pahoitteli menetettyä perinnetietoa.

Liisa luki runon jossa kerrottiin mitä tapahtuu, kun tulee vanhaksi. Silloin muutan lapsieni luo ja teen kaikki ne kepposet, jotka lapset ovat tehneet minulle. Nautin olostani ja kepposistani. Tuohan vanheneminen muutakin mukanaan! Matkat pitenevät, ylämäet lisään-

Ritva ja Armas tahdittivat tanssijoita.

Nyt oli jo aika siirtyä tanssimusiikkiin. Muutama pari pyörähteli lattialla Armaksen musiikin tahdissa. Laulusolisteina olivat **Ritva** ja **Liisa**. Yleisö toivoi jo kahvia ja täytekakkua. Kahvinjuonnin lomassa myytiin kaikki arvat. Nyt puuttui vielä illan odotetuin vieras, joulupukki. Sieltähän se punanuttuinen, valkopartainen, kaivattu vieras saapuikin. Pukki olikin puheliaalla päällä. Hän kulki pöydästä pöytään jututtaen tuttujaan. Pukki ei antanut juontajankaan kysellä mitään, vaan tarttui mikrofoniin ja rupesi haastelemaan. Hän mainitsi puheessaan, että Pirkon kirjaan tehdyt haastattelut olisi pitänyt suorittaa paljon aikaisemmin. Silloin olisi vielä ollut elossa henkilöitä, joiden muisti olisi ulottunut ajassa kauaksi taaksepäin. Kiitokset pukille, ja niin päästiin jakamaan joululahjat.

Vielä olivat jäljellä arpajaiset. Voittoja oli paljon, mutta niin kuin aina, ne kasautuivat samoille henkilöille. Runsaasti tarvikkeita sisältävä herkkukori oli päävoittona. Sen voitti onnekas **Hovin Raimo**. Yrjö muistutti vielä helmikuun alun laivaristeilystä. Juhla päättyi ja ulkona vallitsi jo marraskuun viimeisen päivän pimeys. Adventtiaika on alkanut ja joulun odotus.

Tahvanantansseja odotellessa...

Rauhallista Joulua ja Onnellista Uutta Vuotta!

– Liisa Katajainen –

Punajuurikeitto

1,5 l vettä
1 palsternakka
1 purjosipuli
1 porkkana
palanen selleriä
persiljaa tai sipulinkuoria
2 punajuurta
suolaa

Juurekset puhdistetaan huolellisesti ja paloitellaan ohuiksi suikaleiksi. Voidaan myös raastia suikaleiksi karkealla raastinraudalla. Kaikki ainekset pannaan kasariin kiehuvaan, suolalla maustettuun veteen kiehumaan noin 20 minuutiksi.

Jos käytetään kuivia liemijuureksia, ne on pantava kylmään veteen kiehumaan. Jos mausteena käytetään sipulinkuoria, niitä on keitettävä erikseen ja ne on siivilöitävä pois ennen toisten ainesten lisäämistä.

Ruisjauhohyytelö

2 kupillista ruisjauhoja
4 kupillista vettä
maun mukaan puolukkasosetta ja
sokeria, (vaniljaa)

Jauhot vispilöidään kylmään veteen ja vispilöimistä jatketaan, kunnes seos on kuohkeata ja hyytelöimäistä, kuten vatkattu marjapuuro. Maustetaan puolukkasurvoksella (ja vaniljalla) ja kaadetaan lasimaljaan hyytymään. Tarjotaan sinänsä tai marjahillon kanssa.

Pehmeä piparkakku

**1 kupillista maitoa
(1 muna)
2 kupillista ruisjauhoja
2-3 rkl hilloa
1 tl kanelia
1 kupillinen sokeria
1 tl soodaa**

Maito ja muna vatkataan ja joukkoon sekoitetaan kuivat ainekset, lopuksi hillo. Kaadetaan voideltuun jauhotettuun vuokaan ja paistetaan ½ t. hyvässä uuninlämmössä. Kakku tulee paremmaksi, kun se saa seisoa.

Ruiskakku

2 kupillista ruisjauhoja
1 rkl mustaviinimarja- tai
puolukkahilloa
1 kupillinen sokeria
1,5 kupillista piimää
1 tl soodaa

Jauhot, sokeri ja hillo sekoitetaan. Sooda yhdistetään piimään ja lisätään taikinaan. Kakku saa paistua kohtalaisessa lämmössä n. 45 min.

Lähde: Kotilieden Joulu 1942

JOHANNES-SEURAN PERINTEINEN TALVIRISTEILY: TURKU – TUKHOLMA – TURKU

❄ ❄ ❄ ❄ Baltic Princess sunnuntai 1.2.– maanantai 2.2.2015 ❄ ❄ ❄ ❄

Risteilyn hinta: 61 €/hlö 2 hengen A-hytti, 75 €/hlö 1 hengen A-hytti, 103 €/hlö DeLuxe-hytti
Hintaan sisältyy:
• Tervetulomalja • Meriaamiainen • Yhteinen tilaisuus • Merilounas • Pullakahvit

Ilmoittautumiset ja maksu 16.1.2015 mennessä.

Maksu Johannes-Seuran tilille TOP Kaarina IBAN: FI87 5710 8350 4278 97
BIC: OKOYFIHH. Merkitse viestikenttään maksamiesi osallistujien nimet.

Ilmoittautumiset:

Raija Kärpijoki, puh. 050-490 7355
Yrjö Ahjosaari, puh 040-5505 128

Lähtö sunnuntaina 1.2. 2015 klo 20.15 Baltic Princess. Kokoontuminen terminaaliin viimeistään klo 19.30. Risteilyohjelma ja kellonajat jaetaan terminaalissa.
Paluu Turkuun on 2.2. 2015 klo 19.15.

TERVETULOA!

JOHANNES-SEURA RY • Ohjelmatoimikunta

Pukin kontti ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★

Joulu lähestyy ja tavaratalot mainostavat turhanpäiväisiä tavaroita ja makeisia, joita ihmiset kilvan ostavat. Kun jouluaattona paketit on avattu ja tavarat tarkastettu, ne usein joutuvat roskikseen. Kun makeiset on syöty ja hammaspeikko ruokittu niin sitten onkin asiaa hammaslääkärille. Kirjalahjassa harvemmin tällaisia sivuvaikutuksia ilmenee.

Kirjallisesta tuotannosta voidaan päätellä, etteivät johannekselaiset ihan tuhmia ja hönttöjä ole. Onhan meillä ainakin kaksi väitellyttä tohtoriakin.

On runokirjoja, urheilusta kertova dokumentti, evakuoinnista kertovat teos, Mannerheimristin saajasta Viljo Vyyryläisestä kertova kirja, Karjalasta Paimioon, Johannes lähellä ja kaukana, Johannes muistoja kuvina. Lisäksi iso joukko kylä- ja koulupiirikirjoja ym.

Syyskesällä ilmestyi palkittu suurteos Jäi vain nimi sankarin. Se ei ole rakkaus-, salapoliisi- eikä seikkailuromaani. Se on tosiasioihin perustuva kertomus yhden karjalaisen pitäjän ja sen ihmisten selviytymisestä äärimmäisissä olosuhteissa. Näille ihmisille se oli totista totta ja täyttä seikkailua ja selviytymistä, joka ei aina päättynyt onnellisesti. Moni jäi taipaleelle ja moni sai elämänaikaisen ruumiillisen tai henkisen vamman.

Kirjan teksti on tiivistä ja painavaa. Pukiltakin meni monta viikkoa sen lukemiseen. Nyt se odottaa ensi talvea, jolloin se luetaan uudestaan. Teos on tietopaketti nykyisille ihmisille ja jälkipolville.

Jos 1940-luvun lopulla ja 1950-luvulla olisi ymmärretty haastatella sen aikaisia iäkkäitä ihmisiä, niin olisi saatu teos jonka tiedot ja asiat olisivat menneet pitkälti 1800-luvulle, jopa sen alkupuolelle. Nyt se on myöhäistä. Ne ihmiset ovat menneet kauan sitten rajan taakse. Tästä ei voi ketään syyttää, sillä sen aikaisilla ihmisillä oli täysi työ saada ruokaa, vaatteita ja koti perheelleen. Ei ollut aikaa kulttuuriteoille eikä mennä Helsinkiin mieltä osoittamaan luonnonlakia vastaan. Jos Joulupukki olisi nähnyt tonttunsa siellä mielenosoittajien joukossa niin Tuntemattoman sotilaan Rokan Anttia siteeraisin: ”Mie antasin keppii parraillaa”.

Johannes-Seuran toimisto on hyvä joulupukin paja, josta kirjoja on saatavana. Aukioloajat näet Johannes-lehdestä. Lehden tilaus on myös halpa ja hyvä joululahja.

Rauhallista joulua!
– tv: Äijäskän Petun Hanski –

UUODEN KARJALAINEN PITÄJÄKIRJA

JÄI VAIN NIMI SANKARIN

Johannekselaiset toisessa maailmansodassa

Johannekselaiset toisessa maailmansodassa

Tämä historiateos kertoo Viipurinlahden länsirannalla sijainneen Johanneksen pitäjän asukkaiden vaiheista niin evakkotiellä kuin koti- ja taisteluun matkalla toisen maailmansodan kurimuksessa. Taustaa luo kuvauksellisesti luotettu Karjalan merkityksestä Suomen poliittisten päättäjien toimissa.

Ennen sotaa merellinen Johannes oli vauras ja vireä maalaiskunta, jolle leimansa antoi Viipurin ja sen ulkoistaman Uraan, Suomen suurimman puutavaran viennin läheisyys. Monenlaiset harrastukset kukoistivat, mutta kuitenkin kaikkialla maassa, vuoden 1918 sisällissodan kipeät muistot vaikuttivat edelleen yhteiskunnallisen elämän eri alueilla.

Historiateoksen kirjoittaja on juuriltaan johannekselainen historiantutkija.

Teoksessa on 496 sivua, yli 300 kuvaa
(johannekselaisten omista arkistoista, Sotamuseosta ja SA-Kuva-kokoelmasta).

Henkilöluettelossa on n. 1500 nimeä.

Hinta: 35 €/kpl, 3 kirjaa 100 €.

Lisäksi toimituskulut (nouto postista): 9 €/kirja, 11 €/2 kirjaa, 13 €/3 kirjaa.
Postimaksujen muuttuessa tarkistamme toimitushinnat.
Lähetykset ulkomaille: maakohtainen hinnoittelu.

Tiedustelut:

Johannes-Seura ry, Myllytie 1, 21500 PIIKKIÖ, puh. 02 4795 118, email: johannesseura@elisanet.fi

Johannekselainen

Johannekselainen ilmestyy n. 10 kertaa vuodessa

Kustantaja ja julkaisija:

Johannes-Seura ry

Toimisto:

Myllytie 1 (Kirkonkulma) 21500 Piikkiö, puh. 02-4795 118

Avoimna: keskiviikkoisin klo 12-17 ja kuukauden ensimmäisenä

ja kolmantena arkilauantaina klo 10-15. (ks. sivu 2)

www.kolumbus.fi/johannesseura

sähköposti: johannesseura@elisanet.fi

Päätoimittaja:

Hannu Rastas, Saksantie 89, 21500 Piikkiö

Puh: 050-3541 363

Sähköposti: hannu.rastas@dlc.fi

Lehtitoimikunta:

Marjatta Haltia, Liisa Katajainen, Kaija Sipilä,
Hanna-Kaisa Sadwinski ja päätoimittaja.

Lehden toimittajia:

Kaikki lukijamme, johannekselaiset ja heidän ystävänsä.

Ilmoitushinnat: 0,55 €/palstamm (perusteena 4-palstainen sivu, palstan maksimileveys 70 mm).

Säännöllisistä jatkuvista ilmoituksista alennus.

Kuolinilmoitukset: Leveä palsta (Kapea palsta)

- korkeus enintään 8 cm = 65 € (40 €)

- korkeus enintään 10 cm = 85 € (50 €)

- korkeus enintään 12 cm = 100 € (60 €)

Kiitosilmoitukset: 5 €.

Tilaushinnat vuonna 2014:

Vuosikerta 30 € Suomi ja Ruotsi, muut maat 35 €.

Piikkiön Osuuspankki FI54 4714 1020 0595 46.

Toimituksellinen aineisto:

Lukijoiden kirjoituksia ja kuva-aineistoa otetaan muokattavaksi julkaisemista varten tai julkaistavaksi sellaisenaan.

Vastuu ja päätökset julkaisemisesta ovat toimituksen.

Julkaisemisen jälkeen alkuperäiset kuvat palautetaan, muu aineisto pyydettyä.

Vastuu ilmoituksista:

Puhelimitse annettuihin ilmoituksiin sattuneista virheistä lehti ei vastaa. Ilmoituksen poisjäämisestä tai muusta julkaisemisesta sattuneesta virheestä lehden vastuu rajoittuu enimmillään ilmoituksesta maksetun hinnan palauttamiseen.

Taitto: Esa Haltia

Sata-Pirkan Painotalo Oy